

**Національний університет «Чернігівський колегіум»  
імені Т. Г. Шевченка**  
Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв  
Кафедра дошкільної та початкової освіти

## Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня: «магістр»

на тему:

### **РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ПРИРОДИ**

Виконала:  
Студентки 12-М групи  
Спеціальності 011 «Дошкільна освіта»  
Баранова М. С.

Науковий керівник:  
к. біол. н., доцент Коваль Вікторія  
Олександрівна

Чернігів - 2024

## ЗМІСТ

<i>ВСТУП</i> .....	5
<i>РОЗДІЛ 1. ПЕДАГОГІЧНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ ДО ПІЗНАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ</i> .....	9
1.1 Зміст поняття «пізнавальний інтерес» .....	9
1.2 Психолого-педагогічна підтримка інтересу до навчання у дітей дошкільного віку .....	14
1.3 Педагогічні умови стимулювання пізнавального інтересу .....	22
<i>ВИСНОВОК ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ</i> .....	26
<i>РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ</i> .....	28
2.1 Роль сезонних екскурсій та навчальних прогулянок для активізації пізнавальної активності дошкільнят .....	28
2.2 Ігрові методики та активні заняття з використанням природних ресурсів у розвитку дітей дошкільного віку .....	35
2.3 Творчі майстер-класи та наочні демонстрації: підтримка інтересу до природи .....	41
<i>ВИСНОВОК ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ</i> .....	47
<i>РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ</i> .....	48
3.1 Планування та реалізація занять з використанням експериментів у дитячому садку .....	48

3.2 Ефективність використання засобів природи для формування пізнавальних інтересі у дітей віком до 6 років .....	57
3.3 Рекомендації з використанням засобів природи для формування пізнавальних інтересі у дітей дошкільного віку .....	68
<i>ВИСНОВОК ДО ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ</i> .....	79
<i>ВИСНОВКИ</i> .....	81
<i>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ</i> .....	84

## ВСТУП

**Актуальність дослідження** тема обумовлена значною роллю раннього формування пізнавальних мотивів і допитливості як основи для подальшого інтелектуального та особистісного зростання. Згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти України, однією з головних завдань педагогів є сприяння розвитку пізнавальних інтересів, здатності дітей до самостійного дослідження світу та формування елементарних уявлень про природу. Це стає особливо важливим, оскільки саме на цьому етапі закладаються основи світогляду, формуються позитивні установки на пізнання та емоційне ставлення до навколишнього середовища.

Розвиток пізнавальних інтересів у дітей молодшого дошкільного віку має міцне наукове підґрунтя, адже пізнавальна активність, як стверджують науковці, є важливою складовою пізнавальної діяльності і одночасно характеризує риси особистості. Так, Г. Щукіна розглядає пізнавальну активність як компонент пізнавальної діяльності, в якій проявляються основні ознаки мотивації до знань і дослідження. Інші вчені, такі як М. Головань та В. Лозова, трактують пізнавальну активність як інтегративну рису особистості, що визначає готовність дитини до пізнання нового. Таким чином, пізнавальна активність є не лише способом самовираження дитини, але й умовою її психічного розвитку.

Завдяки природі як засобу навчання пізнавальна активність набуває особливого сенсу. Взаємодія з природним середовищем формує у дітей здатність до самостійного спостереження, допомагає їм розвивати допитливість і глибше пізнавати світ. Це підхід, підтримуваний багатьма педагогами і психологами, оскільки природа виступає як потужний стимулятор сенсорного, емоційного і когнітивного розвитку. Науковці, такі як Г. Кобель, І. Редковець та інші, підкреслюють, що природа створює унікальні умови для гармонійного розвитку дітей, сприяючи формуванню їхнього

внутрішнього світу через просте, але захоплююче дослідження навколишнього середовища. Це дозволяє розглядати пізнавальну активність не тільки як окрему рису, а як взаємодію між діяльністю та особистістю дитини.

На сучасному етапі розвитку дошкільної освіти важливим завданням є створення сприятливих умов для збагачення життєвого досвіду дітей через природу. Саме у процесі взаємодії з природним середовищем діти здобувають знання, які сприяють їх соціальній адаптації та позитивно впливають на загальний рівень розвитку. Це особливо важливо для дітей молодшого дошкільного віку, оскільки пізнавальний інтерес, розвинений у ранньому віці, стає базою для подальших навчальних успіхів. Таким чином, розвиток пізнавальних інтересів за допомогою природи є важливим компонентом формування допитливості та загальної пізнавальної активності, що підкреслює важливість дослідження і реалізації таких підходів у навчально-виховному процесі.

**Мета дослідження** – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити розвиток пізнавальних інтересів у дітей молодшого дошкільного віку засобами природи.

Для реалізації мети кваліфікаційної роботи необхідно вирішити наступні **завдання:**

1. Визначити зміст поняття «пізнавальний інтерес» та його основні характеристики у дошкільному віці, враховуючи психолого-педагогічні аспекти розвитку інтересу до пізнання.
2. Проаналізувати педагогічні умови, які сприяють стимулюванню пізнавального інтересу у дошкільників, із фокусом на активні методики та використання природних ресурсів.
3. Дослідити ефективність застосування природних засобів у формуванні пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку через практичні заняття.

4. Розробити рекомендації для вихователів та батьків щодо використання природних засобів у розвитку пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку.

**Об'єкт дослідження** – розвиток пізнавальних інтересів у дітей молодшого дошкільного віку.

**Предмет дослідження** – педагогічні умови розвитку пізнавальних інтересів у дітей молодшого дошкільного віку засобами природи.

**Методи дослідження.** Дослідження було проведено на базі дитячого садка серед молодших дошкільнят. Усі учасники дослідження були обрані за попередньою згодою їхніх батьків, що забезпечило етичну сторону дослідження. Діяльність та участь дітей у експерименті були організовані за допомогою вихователів, які сприяли створенню комфортної та безпечної атмосфери для спостереження та взаємодії з природними матеріалами. Це дозволило отримати необхідні дані для аналізу розвитку інтересів дітей до навколишнього середовища в різних умовах. Для виконання мети роботи були використані наступні методи дослідження: вивчення наукової літератури, узагальнення, систематизація, спостереження, педагогічний експеримент.

**Апробація матеріалів** відбулась на конференціях:

1. Всеукраїнській науково-практичній конференція з міжнародною участю студентів, аспірантів і молодих учених «Крок у науку: дослідження у галузі природничо-математичних дисциплін та методик їх навчання». 7 грудня 2023р. Чернігів.
  2. Всеукраїнській науково-практичній студенській конференції «Теорія і практика сучасної освіти та науки в Україні у світлі ідей К.Д. Ушинського(1823/1824-1870/1871)» м. Чернігів (29 березня 2024р.)
- . За темою дослідження було опубліковано наступні роботи:
1. Баранова М., Коваль В.О. Розвиток пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку в процесі ознайомлення з природою: Крок у науку: дослідження у галузі природничо-математичних дисциплін та методик їх навчання : Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-

практичної конференції з міжнародною участю студентів, аспірантів і молодих учених (7 грудня 2023 р., м. Чернігів). Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2023. С. 93-94.

2. Баранова М. С. Розвиток пізнавальних інтересів дітей молодшого дошкільного віку в процесі ознайомлення з природою в різні пори року: матеріали Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції «Теорія і практика сучасної освіти та науки в Україні у світлі ідей К. Д. Ушинського (1823/1824-1870/1871), 29 березня 2024 р. Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2024. с.7-8

**Структура роботи** включає в себе 93 сторінки машинопису. Основний зміст дослідження складається з вступу, огляду літератури, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У роботі представлено 14 таблиць для ілюстрації матеріалів. Бібліографічний список включає 83 джерела.

## **РОЗДІЛ 1. ПЕДАГОГІЧНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ ДО ПІЗНАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

### **1.1 Зміст поняття «пізнавальний інтерес»**

Завданням підрозділу є визначення змісту поняття «пізнавальний інтерес» та вивчення його ключових характеристик у дошкільному віці.

Пізнавальний інтерес є важливим аспектом психічного розвитку, що проявляється в бажанні пізнавати, розуміти та вивчати навколишній світ. Цей інтерес є основою мотивації до навчання, досліджень і саморозвитку, а також сприяє когнітивному розвитку людини, незалежно від її віку та статусу. Пізнавальний інтерес стимулює активну пізнавальну діяльність і є рушійною силою для пізнання нового, розуміння явищ та процесів, що відбуваються навколо.

Дослідження пізнавального інтересу важливе для розробки ефективних педагогічних методик, спрямованих на стимулювання інтересу до навчання та розвитку особистості. Особливо це актуально для дошкільного віку, коли цей інтерес лише формується. Вивчення пізнавального інтересу у малих дітей дозволяє краще розуміти механізми розвитку когнітивних функцій і сприяє успішному навчальному процесу [1].

Пізнавальний інтерес є психічною рисою, що спонукає до вивчення нових знань та явищ. Він проявляється не лише у бажанні здобувати інформацію, а й у потребі аналізувати та пояснювати явища навколишнього світу, що активно стимулює саморозвиток і самореалізацію. Це інтерес до науки, природи, соціальних і культурних аспектів, а також до творчого мислення і експериментування, що важливо для загального розвитку особистості.

Особливістю пізнавального інтересу є його вираженість у дітей дошкільного віку, для яких цей період є важливим у формуванні бажання пізнавати світ. Діти виявляють великий інтерес до навколишніх явищ і активно



займаються дослідницькою діяльністю. Це сприяє розвитку їхньої уваги, мислення та когнітивних навичок. Пізнавальний інтерес у дошкільнят стимулює їх до самостійного пошуку знань, спостережень за природними явищами, експериментів та вивчення нового матеріалу через різноманітні джерела, як-от книги і відео [1, 2].

Розвиток пізнавального інтересу залежить від зовнішніх (методика навчання) та внутрішніх (темперамент, рівень інтелектуального розвитку) факторів. Зовнішні фактори, як-от цікаві методи навчання і виховання, можуть значно підвищити пізнавальну активність дітей. Наприклад, проведення експериментів, дослідження природних явищ або спостереження за сезонними змінами природи стимулюють інтерес дітей до навчання. Внутрішні фактори, такі як індивідуальні інтереси і темперамент, також визначають, наскільки глибоко дитина готова досліджувати навколишній світ [2, 3].

Тому важливо підходити до кожної дитини індивідуально, враховуючи її особливості та потреби. Зосередження освітнього процесу на стимулюванні та підтримці пізнавальних інтересів може стимулювати розвиток кожної дитини та зробити навчання більш ефективним і приємним (табл 1.1.1).

Таблиця 1.1. 1

Чинники, які впливають на формування пізнавального інтересу у малюків

<b>Фактор</b>	<b>Вплив на стимулювання пізнавальної активності</b>
Темперамент	Різнманітність реакцій на стимули, які визначають стиль навчання та взаємодію з оточуючим середовищем.
Інтереси	Спрямованість на певні предмети чи види діяльності, що впливають на вибір навчальних інтересів та активностей.
Рівень психічного розвитку	Здатність до аналізу та сприйняття інформації, відображається в здатності дитини до вивчення та розуміння нових матеріалів.

Огляд наукової літератури з питань розвитку пізнавального інтересу та сезонного спілкування з природою у дітей підготовчого віку є важливим кроком на шляху до визначення найбільш ефективних методів та підходів до цього процесу. Аналізуючи існуючі дослідження, можна зрозуміти, які фактори впливають на розвиток пізнавального інтересу та визначити можливі шляхи його підтримки та заохочення.

На прикладі праць зарубіжних педагогів розглянемо підходи до проблеми розвитку «пізнавального інтересу», зокрема сутність, структуру та етапи формування цього поняття. Англійський філософ і педагог Дж. Локк розглядав проблему «інтересу» з двох позицій. З одного боку, як здатність до самоорганізації, а з іншого - наголошував, що навчання має ґрунтуватися на інтересі та допитливості дитини, що сприяє розвитку самостійного мислення. Він також радить батькам серйозно ставитися до дитячих запитань і ніколи не залишати їх без відповіді, що призведе до розвитку їхніх пізнавальних процесів, а отже, і до розвитку їхньої поведінки. Висока повага до впливу уваги на поведінку особистості характерна також для висловлювань І. Песталоцці, А. Дістервега та Ж.-Ж. Руссо. Так, згідно з інтерпретацією І. Песталоцці, інтерес відіграє роль у зв'язку чуттєвого сприйняття навколишнього світу з мисленням і сприяє більш глибокому усвідомленню дитиною своїх здібностей. Однак І. Песталоцці не зміг визначити ні роль інтересу в розвитку особистості, ні джерело його формування [4,5].

У працях А. Дістельвега та Ж.-Ж. Руссо інтерес є необхідною умовою будь-якої «живої» діяльності, яку можна стимулювати новизною, різноманітністю матеріалів та іншими педагогічними прийомами. Аналізуючи природу інтересу, І. Гельбард виокремив його діяльнісний аспект. У своїх пізніших роботах, звернувшись до духовної сфери, він уточнив природу інтересу і дещо змінив наше розуміння цього поняття. Разом з тим, І. Гельбарт визнав, що розвиток різнобічних інтересів дітей є головним завданням виховання. Іншими словами, він почав розглядати інтерес як педагогічну мету, тоді як раніше в освітній практиці інтерес розглядався як умова педагогічний

процес. Цей вчений стверджує, що освіта повинна не тільки сприяти оптимальному засвоєнню нового матеріалу, а й заохочувати до подальшого навчання, щоб отримані знання стимулювали інтерес до подальшого навчання [1]. Теоретик освіти Д. Дьюї, представник прагматизму, розглядав інтерес як умову, що гарантує адаптацію дітей до навколишнього середовища та підготовку до життя.

Аналіз літератури за темою дослідження свідчить, що пізнавальний інтерес є складним і неоднорідним поняттям. Термін «пізнавальний інтерес» трактується різними вченими по-різному. Одні ототожнюють пізнавальний інтерес з активністю, інші розглядають пізнавальний інтерес як наслідок активності. Інші стверджують, що пізнавальний інтерес є ширшим поняттям, ніж активність, і являє собою цілісне утворення особистості зі складною структурою, що включає як психічні процеси особистості (емоційні, регуляторні та інтелектуальні), так і об'єктивні та суб'єктивні зв'язки особистості зі світом, що виражаються у відносинах. Вони стверджують, що це загальний феномен, який включає як психічний, так і суб'єктивний зв'язок особистості зі світом, що виражається у відносинах і є результатом діяльності.

Таким чином, у ХІХ і на початку ХХ століття ідеї утилітаризму і прагматизму пронизували західну педагогічну теорію, прагнучи протистояти догматизму і формалізму в освіті та вихованні, активно взаємодіяти з дітьми і наблизити школу до життя, але при цьому знецінюючи системи знань. Так і вийшло. Суть поняття «пізнавальний інтерес» глибоко вкорінена в активному процесі сприйняття дітьми оточуючого середовища. Таке прагнення дитини зрозуміти, пізнати і дослідити нове, притаманне всім дітям від народження. Від самого народження діти мають природне прагнення до пізнання, яке проявляється у відкритому бажанні розуміти, вивчати й досліджувати явища, що їх оточують. Це внутрішнє прагнення до нового і незвіданого не тільки природне, а й є важливим чинником розвитку особистості дитини та її пізнавальних процесів [5].

Пізнавальний інтерес дитини - це бажання отримувати нову інформацію та розуміти навколишній світ. Він може проявлятися через цікавість до природи, нових подій чи власних почуттів. Дитина активно шукає нові знання, що сприяє її розвитку та ефективному засвоєнню матеріалу. Це важливий період для формування когнітивних потреб і навичок, що відкривають можливості для подальшого навчання. Пізнавальний інтерес допомагає дітям адаптуватися до навколишнього світу, розвивати творчість та аналітичне мислення.

Дитяча цікавість може проявлятися в спостереженнях, експериментах або вивченні нових тем. Важливо, щоб навчання було цікавим і зрозумілим, що допомагає зберегти пізнавальний інтерес. Педагоги та батьки повинні створювати середовище для досліджень, творчості та пошуку знань. Важливими є як зовнішні чинники, такі як методи навчання, так і внутрішні, які стосуються індивідуальних особливостей кожної дитини. Врахування цих факторів сприяє розвитку інтелектуального інтересу дітей, особливо в дошкільному віці[4,5].

Таким чином, пізнавальні інтереси дітей підготовчого віку є важливою складовою їхнього розвитку та навчання. Розвиток цього інтересу визначається низкою факторів, серед яких природні нахили дитини, сприятливе середовище та стимулюючі умови навчання. Розуміння природи цього поняття та факторів, що впливають на його розвиток, є ключовим для успішного стимулювання дитячої допитливості. Вчителі та батьки повинні створювати сприятливі умови для розвитку цього інтересу, забезпечуючи цікаву та захоплюючу діяльність, яка відповідає індивідуальним потребам та інтересам дітей. Ефективне стимулювання цікавості до вивчення сприяє їхньому загальному розвитку, розширює їхні знання, розвиває творчі здібності та критичне мислення. Батьки та вчителі відіграють важливу роль у цьому процесі, оскільки вони можуть впливати на формування інтересу до розуміння дітей, створюючи стимулююче середовище та надаючи різноманітні можливості для навчання та дослідження [7].

Тому розуміння та задоволення цікавості до вивчення малюків є важливим аспектом навчання та розвитку. Заохочуючи ці інтереси, педагоги та батьки можуть сприяти пошуку знань, творчості та позитивному ставленню дітей до навчання, що, в свою чергу, відіграє важливу роль у їхньому майбутньому розвитку та успіху.

У підрозділі розглянуто основні аспекти поняття «пізнавальний інтерес» та його важливість у розвитку дітей дошкільного віку, що сприяє формуванню їх пізнавальної активності. Пізнавальний інтерес є основою для розвитку мотивації до навчання у дошкільнят і вимагає специфічних педагогічних підходів для його підтримки.

## **1.2 Психолого-педагогічна підтримка інтересу до навчання у дітей дошкільного віку**

Підрозділ аналізує психолого-педагогічну підтримку інтересу до навчання у дітей дошкільного віку, визначаючи основні методи та стратегії для стимулювання пізнавальної активності.

Вивчення психолого-педагогічних аспектів розвитку стимулювання інтелектуального інтересу дітей передшкільного віку є важливою та актуальною проблемою для сучасної науки та освіти. Пробудження пізнавальних інтересів у цей період є дуже важливим для подальшого розвитку особистості дитини. Особливу увагу буде приділено внутрішнім і зовнішнім чинникам, які сприяють або перешкоджають цьому процесу, виявленню особливостей психологічного розвитку дітей у цей період, а також вивченню методів, які можна використовувати для ефективного стимулювання пізнавальних інтересів. Розуміння цих аспектів призведе до кращого розуміння механізмів, які формують пізнавальну активність і стимулюють інтерес дітей до навчання та нового. Такий аналіз є ключовим для розробки оптимальних освітніх стратегій і програм, спрямованих на підтримку та розвиток пізнавальних інтересів у малят [8,9].

Розвиток підтримці активного пізнання у дошкільнят є складним і багатогранним процесом, в якому перетинаються психологічні та педагогічні аспекти. У цей період відбуваються значні зміни в мисленні, світосприйнятті та ставленні до навколишнього світу. У малечі відбуваються значні зміни у сприйнятті навколишнього світу. Вони починають активно досліджувати навколишній світ, ставлять багато запитань і намагаються зрозуміти його. Пізнавальні інтереси в цей період зумовлені бажанням дитини досліджувати, експериментувати та пізнавати нове.

У дошкільному віці інтенсивно розвиваються такі когнітивні функції, як увага, спостережливість, пам'ять і мислення. Діти вчаться позитивно впливати на своє оточення та реагувати на нього, що сприяє формуванню пізнавальних інтересів. Важливою частиною процесу розвитку пізнавальних інтересів є взаємодія з дорослими та іншими людьми, які заохочують і підтримують інтерес дитини до навчання та праці. Дорослі відіграють важливу роль у наданні можливостей для дослідження, відповідей на запитання та висловлення своїх думок і поглядів, що сприяє позитивному розвитку пізнавальних інтересів дітей.

Однією з основних характеристик цікавості малюків до пізнання дітей до 6 років є її природна цікавість до навколишнього світу. Діти в цьому віці активно досліджують нові об'єкти, явища і процеси, ставлять багато запитань і намагаються зрозуміти причини та їх наслідки. Вони виявляють великий інтерес до експериментів, спостережень і власних досліджень. Ще до того, як навчитися читати і писати, діти вже досліджують оточення. Малюки мають сильну мотивацію до навчання, ставлять багато запитань і намагаються зрозуміти зв'язок причин і наслідків. Їх цікавість може бути спрямована на все: від руху мурах у траві до зоряного неба вночі [10].

Діти дошкільного віку дуже люблять експериментувати. Вони не лише спостерігають за навколишнім світом, але й намагаються відчувати його на собі. Наприклад, вони можуть спостерігати, як вода протікає крізь різні предмети, як діти поведуться у воді під час купання. Крім того, діти хочуть проводити

власні дослідження. Діти мають природне бажання пробувати, досліджувати і дізнаватися нове про оточуючу дійсність. Цей пізнавальний інтерес проявляється як бажання проводити власні «експерименти», спостерігати за результатами і намагатися зрозуміти, що сталося. Проведення власних досліджень дозволяє дітям активно взаємодіяти з довкіллям і розвивати свої спостережливість та аналітичні навички. Цей процес заохочує до самостійного мислення, вирішення проблем і критичного аналізу. Цей пізнавальний інтерес не лише стимулює розвиток дітей, а й сприяє успішному засвоєнню ними нових знань. Проводячи власні дослідження, діти стають активними учасниками навчального процесу і роблять знання більш доступними і значущими.

Емоційна та соціальна сфери відіграють важливу роль у розвитку інтереси молодших дітей до вивчення. Інтерес дітей до пізнання світу значно зростає, коли їх оточують позитивні дорослі, які підтримують їхню допитливість і надають можливості для досліджень. Важливо також, щоб діти відчували свою цінність та успішність у процесі навчання. Дорослі, які готові відповідати на запитання дітей і допомагати їм знаходити відповіді, сприяють створенню атмосфери довіри та безпеки, що ще більше підвищує інтерес дітей до навчання. Крім того, позитивний емоційний контекст підвищує бажання дітей досліджувати навколишній світ і заохочує їхню активність та ініціативу. Важливо також, щоб діти відчували, що їх цінують і що вони успішні в процесі навчання. Підтримка та похвала з боку дорослих за їхні зусилля, спрямовані на засвоєння нових знань, значно підвищує самооцінку та впевненість дітей у собі. Коли діти знають, що їхні зусилля принесуть успіх і будуть оцінені, вони з більшим бажанням докладають зусиль для здобуття знань [9,10].

Кожна дитина має унікальні риси, тому важливо створити середовище, яке стимулює її розвиток, враховуючи індивідуальні здібності та інтереси. Це можна досягти через різноманітні методи, такі як індивідуальні заняття, групові проекти та використання різних навчальних матеріалів. Індивідуальний підхід дозволяє враховувати потреби та темп розвитку кожної

дитини, а групова робота сприяє розвитку комунікативних навичок і співпраці. Використання різних методів та матеріалів допомагає адаптувати навчання до стилів кожного учня.

Наприклад, для дітей, які цікавляться експериментами, можна організувати спеціальні лабораторні заняття та експериментальні проекти. Дітям, які люблять аналізувати та мислити, можна запропонувати відповідні завдання та вправи для розвитку їхніх аналітичних навичок та критичного мислення [11]. Такий індивідуальний підхід допомагає дітям розкрити свій потенціал і повністю розвинути свої пізнавальні інтереси. Враховуючи їхні потреби та індивідуальність, ми можемо створити умови для повного розвитку кожної особистості(табл.1.2.).

Таблиця 1.1.2.

Підходи до стимулювання пізнавального інтересу з урахуванням особливостей дитини

<b>Особливості дитини</b>	<b>Підходи до стимулювання пізнавального інтересу</b>
Більш активний дослідник	Організація експериментальних занять, лабораторних робіт, дослідницьких проектів.
Схильність до рефлексії та аналізу	Проведення дискусій, аналітичних завдань, дослідницьких рефлексій.
Відчуття успіху та підтримки	Похвали за досягнення, підтримка в успіхах, стимулювання самостійних досліджень.

Для подальшого розвитку досліджень інтелектуального зацікавлення малюків важливо зосередитися на вивченні ефективних методів і стратегій стимулювання цього інтересу. Це включає розробку інноваційних освітніх програм, ігрових технологій та використання різних навчальних матеріалів і ресурсів, які заохочують активну участь дітей у навчальному процесі.



Спостереження показують, що активна участь дітей в освітньому процесі сприяє їхньому розумовому, емоційному та соціальному розвитку. Тому розробка інноваційних освітніх програм, спрямованих на стимулювання пізнавальних інтересів, може стати важливим кроком до того, щоб діти залишалися освіченими і могли успішно функціонувати в суспільстві. Для досягнення цієї мети важливо використовувати ігрові методи, які дозволяють дітям не лише засвоювати новий матеріал, а й розвивати творчі здібності та критичне мислення. Крім того, різноманітні навчальні матеріали та ресурси можуть бути використані для створення стимулюючого навчального середовища, в якому діти можуть брати активну участь у процесі навчання. Такий підхід може допомогти розвинути позитивне ставлення та цікавість до навчання у дітей до 6 років.

Важливо вивчати вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на розвиток бажання дітей пізнавати навколишній світ, що дозволить розробити індивідуальні підходи, враховуючи потреби та особливості кожної дитини. Зовнішні фактори, такі як методи педагогічної діяльності, роль дорослих і доступність ресурсів, впливають на інтерес дітей до навчання. Ефективні методи викладання, що залучають дітей до активного навчання, значно підвищують їхню мотивацію. Важливою є також роль підтримки дорослих, а наявність різноманітних навчальних ресурсів сприяє розвитку мотивації дітей до пізнання [12, 13].

Внутрішні фактори, такі як темперамент, інтереси та ментальне здоров'я, також впливають на формування інтелектуальної цікавості. Розуміння цих факторів дає змогу розробити індивідуальний підхід до розвитку пізнавальних інтересів і підтримки позитивного ставлення до навчання [13]. Подальші дослідження повинні зосереджуватись на вивченні впливу різних чинників на зміну пізнавальних інтересів дітей, що дозволить розробити рекомендації для оптимізації освітнього процесу. Оцінка динаміки пізнавальних інтересів важлива для виявлення основних змін у процесі розвитку дітей старшого дошкільного віку. Це дозволить покращити існуючі теорії та надати практичні

рекомендації для педагогів і батьків. Розвиток пізнавальних інтересів є складним процесом, що потребує дослідження методів і психолого-педагогічних механізмів цього процесу [14, 15].

Одним із напрямків досліджень є вивчення впливу когнітивних, емоційних і мотиваційних аспектів на пізнавальні інтереси. Розуміння, як епістемічні знання, емоційні реакції та мотиваційні диспозиції впливають на мотивацію дітей, допоможе створити ефективні стратегії викладання. Аналіз впливу середовища та методів навчання також важливий для створення сприятливих умов для розвитку пізнавальних інтересів дітей. Крім того, вивчення внутрішніх мотиваційних механізмів на основі когнітивної психології та теорії мотивації дозволить з'ясувати, що спонукає дітей активно досліджувати і вчитися на власному досвіді та спостереженнях [15].

Когнітивна психологія вивчає, як діти сприймають, обробляють та аналізують інформацію зі спостережень та власного досвіду. Розуміння цих процесів може допомогти визначити, які аспекти навчання та досліджень є найбільш цікавими для дітей і як їх можна ефективно використовувати для стимулювання пізнавального інтересу. Теорії мотивації можуть допомогти нам зрозуміти, які внутрішні та зовнішні чинники спонукають дітей до активного навчання та досліджень. Вони також можуть допомогти визначити, як прагнення, цілі та очікування дітей впливають на їхні пізнавальні інтереси і як можна розробити освітні заходи, щоб підтримати ці інтереси. Такий підхід до дослідження дозволяє не лише виявити, що саме стимулює інтерес до вивчення, а й розробити ефективні стратегії та педагогічні методи, які сприяють його розвитку та підтримці (табл.1.3.).

Таблиця 1.1.3.

Аспекти розвитку пізнавального інтересу у дошкільників

Аспекти розвитку пізнавального	Пояснення
--------------------------------	-----------

<b>інтересу у дошкільників</b>	
Когнітивні процеси	Дослідження сприйняття, обробки та аналізу інформації, яка надходить до дітей через спостереження та власний досвід.
Теорії мотивації	Вивчення внутрішніх та зовнішніх факторів, які стимулюють дітей до активного навчання та дослідницької діяльності.
Спостереження та дослідницька діяльність	Аналіз здійснених досліджень та спостережень щодо того, які аспекти навчання та дослідження найбільше привертають увагу дітей.
Педагогічні методи та стратегії	Розробка ефективних педагогічних програм та методик, спрямованих на стимулювання пізнавального інтересу у дошкільників.
Індивідуальні особливості	Врахування унікальних особливостей та потреб кожної дитини при розробці педагогічних заходів та стратегій.
Психологічні механізми мотивації	Дослідження внутрішніх процесів, які підтримують пізнавальний інтерес у дітей, зокрема їхні бажання, цілі та очікування.

Важливо також враховувати вплив навчального середовища на розвиток допитливості. Це включає аналіз впливу домашнього середовища, структури та методів догляду за дітьми, а також ролі вчителів та вихователів у стимулюванні інтересу дітей до навчання та дослідження. Вивчення впливу навчального середовища на розвиток пізнавальних інтересів молодших дітей є важливим аспектом розуміння процесу освіти й розвитку/ Оцінка впливу домашнього середовища, структур і методів догляду за дітьми, ролі вчителів і

вихователів може допомогти нам краще зрозуміти, як ці фактори впливають на пізнавальні інтереси дітей [16,17].

Сімейне середовище відіграє важливу роль у формуванні інтересу дітей до навчання та досліджень. Стосунки з батьками та ступінь підтримки і заохочення з боку членів сім'ї впливають на те, чи відчувають діти, що їх цінують і заохочують їхні навчальні зусилля. Свобода самовираження, заохочувальні ігри та заняття, а також позитивна атмосфера можуть зацікавити дітей у вивченні нового. Роль вчителів та вихователів також дуже важлива. Їхній підхід, знання, зацікавленість і стимулююче середовище впливають на те, наскільки добре діти реалізують свій пізнавальний потенціал. Тому важливо, щоб вчителі знали не лише як навчати, а й як виявляти та підтримувати пізнавальні інтереси кожної окремої дитини. Вивчення впливу навчального середовища на пізнавальні інтереси маленьких дітей допоможе нам краще зрозуміти, як створити оптимальні умови для їхнього навчання та розвитку [17,18].

Психолого-педагогічні особливості розвитку прагнення малечі дошкільного віку до пізнання віку проявляються у складному, багатогранному процесі, що включає різні соціальні та психологічні аспекти. Діти дошкільного віку починають активно досліджувати навколишній світ і виявляти інтерес до найрізноманітніших об'єктів, явищ і подій. Це не тільки природна реакція на навколишній світ, а й наслідок їхнього психічного та інтелектуального розвитку. Однією з особливостей пізнавального інтересу інтереси молодших дітей до вивчення є їхня природна і безмежна цікавість до нового. Вони намагаються зрозуміти навколишній світ, активно експериментують, спостерігають та аналізують. Водночас розвиток бажання у дошкільнят дізнаватися залежить від багатьох факторів, серед яких оточення, виховання вдома та роль вихователів і вчителів. Заохочення та підтримка інтересу дітей до навчання може сприяти їхньому глибокому інтелектуальному та емоційному розвитку [18].

Тому вивчення психолого-педагогічних аспектів пізнавальних інтересів дошкільнят є важливим для розуміння та підтримки процесу навчання. Врахування цих аспектів може оптимізувати освітні практики та сприяти глибшому і багатшому розвитку дитини.

Проаналізовано методи і стратегії психолого-педагогічної підтримки інтересу до навчання у дошкільнят, які можуть стимулювати їх пізнавальну активність. Ефективність стимулювання інтересу до навчання залежить від правильно обраних методик та умов, що сприяють активному включенню дітей у процес пізнання.

### **1.3 Педагогічні умови стимулювання пізнавального інтересу**

Завдання цього підрозділу полягає у визначенні педагогічних умов, які необхідні для стимулювання пізнавального інтересу у дітей, зокрема через активні методики та використання природних ресурсів.

Розвиток прагнення малечі дошкільного віку до пізнання відіграє важливу роль у їхньому загальному розвитку. Освітнє середовище, що сприяє розвитку цих інтересів, має значення для формування позитивного ставлення до навколишнього світу та бажання пізнавати нове. У цьому контексті важливими є педагогічні стратегії та методи, що підтримують пізнавальні інтереси дітей. Створення ефективних освітніх умов є запорукою успішної підготовки дітей до навчання.

Розвиток інтересів дітей до вивчення є складним процесом, що потребує уваги до навчального процесу та виховної діяльності. Педагогічні умови, які створюють сприятливе середовище, можуть значно вплинути на активну пізнавальну діяльність. Важливо забезпечити дитячі кімнати навчальними матеріалами, іграшками, книжками та іншими предметами, які сприяють допитливості та розвитку. Крім того, створення атмосфери довіри і відкритості в класі дозволяє дітям вільно досліджувати навколишній світ [19].

Педагогічні методи повинні залучати дітей як активних учасників навчання. Ігрові методи, експериментування, спостереження та спільні дослідження є ефективними способами розвитку пізнавальних навичок. Вчителям слід створювати умови для активної взаємодії дітей з матеріалами та розвитку дослідницьких навичок, що стимулюватиме їх інтерес до навчання. Підтримка дитячої допитливості та пізнавальної активності сприяє розвитку енергійної участі у навчанні. Важливо також надавати дітям можливість самостійно обирати тему дослідження та вирішувати проблеми, що розвиває їх незалежність і ставлення до навчання [20,21].

Створення середовища, багатого на новий досвід і можливості для досліджень, є важливим кроком у стимулюванні дитячої допитливості. Іграшки, книжки, лабораторні набори та інші матеріали повинні бути доступними для дітей, щоб вони могли самостійно досліджувати навколишній світ. Наявність таких матеріалів не лише збагачує дитячий досвід, а й заохочує до активного пошуку. Це середовище заохочує дітей до творчої діяльності і досліджень, що стимулює їх інтерес до навчання [22].

Також важливо сформулювати позитивне ставлення до навчання. Різноманітні методи, ігри та вправи, які стимулюють активну участь, сприяють розвитку когнітивних навичок та самостійного мислення. Позитивне підкріплення успіхів дітей, заохочення їх діяльності через похвалу допомагає підтримувати інтерес до навчання. Це, у свою чергу, розвиває позитивне ставлення до навчання і когнітивного розвитку [23].

Індивідуальний підхід до кожної дитини є важливим для розвитку її здібностей та інтересів. Він дозволяє враховувати особливості дитини та надавати ефективну підтримку, що стимулює мотивацію до навчання. Такий підхід сприяє створенню сприятливого середовища, де діти відчують підтримку і заохочення до успіху, що сприяє їх загальному розвитку та зростанню [23,24]. Вчителі повинні враховувати різні потреби та здібності дітей, зокрема їх темпераменти, стилі навчання та рівні розвитку. Це допомагає створити індивідуалізовані навчальні плани, що стимулюють

інтерес до навчання та розвивають когнітивні навички через цікаві завдання та активне дослідження світу [25].

Для успішного розвитку пізнавальних інтересів важливим є інтерактивний характер навчального процесу. Діти найкраще вчаться через активну участь, спостереження, дослідження та експерименти. Використання різноманітних методів навчання стимулює активність дітей і заохочує їх самостійно досліджувати навколишній світ. Ігрові методи, експерименти, проектна діяльність і спільні дослідження дозволяють дітям активно взаємодіяти з матеріалом і розвивати свої пізнавальні навички. Це також підвищує інтерес до навчання і робить його більш захоплюючим та ефективним, що в свою чергу сприяє розвитку критичного мислення, творчості та самодисципліни [25,26].

Методи навчання з використанням ігор привертають увагу дітей і підвищують їхній інтерес до навчання. Рольові ігри, моделювання життєвих ситуацій допомагають глибше зрозуміти навколишній світ, а практичні заняття дозволяють самостійно досліджувати явища і розвивати аналітичні здібності. Візуалізація через мультимедійні презентації та відео робить складні поняття зрозумілими, сприяючи ефективному навчанню і стимулюючи пізнавальний інтерес [25,26].

Нижче наведена таблиця, яка відображає педагогічні середовище для розвитку пізнавального інтересу малюків (табл.1.4):

Таблиця 1.1.4.

Педагогічні фактори формування пізнавального інтересу у малюків

Педагогічні умови	Опис
Стимулююче навколишнє середовище	Наявність цікавих іграшок, книг, експериментальних матеріалів, які спонукають дітей до активного вивчення

Індивідуалізація підходу	Розуміння та врахування унікальних потреб кожної дитини для створення належної підтримки
Інтерактивний характер навчання	Використання різноманітних методів, які стимулюють активну участь та допомагають самостійному вивченню навколишнього світу

Індивідуальний підхід у навчанні є важливим для розвитку пізнавальних інтересів дітей, оскільки дозволяє адаптувати процес відповідно до рівня розвитку кожної дитини. Це включає використання різноманітних методів навчання, що стимулюють активну участь дітей і враховують їхні особливості та потреби. Такий підхід сприяє створенню оптимальних умов для досягнення успіху в навчанні, що є важливим для підтримки пізнавальної мотивації [27].

Позитивний досвід навчання має велике значення для розвитку пізнавальних інтересів. Створення впевненого і підтримуючого середовища допомагає дітям відчувати себе здатними досягати успіху, що сприяє їхній мотивації до навчання. Важливо заохочувати дітей навіть за незначні досягнення, що зміцнює їхнє бажання вчитися і пізнавати нове. Така підтримка допомагає дітям відчути себе цінними та успішними в навчальному процесі [27].

Навчання дітей оцінювати свої досягнення і ставити цілі є важливою частиною їхнього розвитку. Це сприяє розвитку самооцінки та самоповаги, що є важливими компонентами для формування позитивного ставлення до навчання. Вчителі можуть створювати завдання та проекти, які допоможуть дітям реалізувати свій потенціал і досягати поставлених цілей, що сприяє розвитку їхніх пізнавальних інтересів [28,29].

Творче мислення є ключовим аспектом розвитку пізнавальних інтересів у дітей. Використання різноманітних методів, таких як творчі ігри, експерименти та інтерактивні завдання, дозволяє дітям розвивати



креативність та самовираження. Підтримка їхніх ідей і проектів дає їм впевненість і заохочує до активної участі в навчанні, що сприяє розвитку когнітивних навичок і позитивного ставлення до освіти [27].

Таким чином, педагогічні умови для формування пізнавальних інтересів мають значний вплив на успішність освітнього процесу і розвиток особистості кожної дитини. Завдяки індивідуальному підходу та творчому навчанні діти можуть не лише успішно навчатися, а й розвивати важливі навички для подальшого життя [30].

Визначено важливість педагогічних умов для розвитку пізнавальних інтересів, таких як організація активних занять і використання природних ресурсів. Педагогічні умови, що враховують потреби дітей, є ключовими для успішного розвитку пізнавального інтересу.

### **ВИСНОВОК ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ**

У першому розділі було розглянуто зміст поняття «пізнавальний інтерес», який є важливою складовою пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку. Пізнавальний інтерес визначається як внутрішня мотивація до пізнання навколишнього світу, що стимулює дитину до активної взаємодії з ним. Залежно від ступеня розвитку інтересу та його напрямків, можна визначити типи інтересів, що виникають у дітей на різних етапах розвитку, а також механізми, що сприяють їх активізації.

Другим важливим аспектом першого розділу є психолого-педагогічна підтримка інтересу до навчання, яка є необхідною для забезпечення успішного розвитку пізнавальної активності дошкільнят. Психологічна підтримка полягає в тому, щоб створити для дітей умови, які сприяють не лише розвитку інтересу, а й забезпечують емоційну безпеку під час навчання. Це включає в себе використання різноманітних методів і прийомів, які допомагають зберігати інтерес до пізнання та підтримують позитивне ставлення до навчальної діяльності.

Третім аспектом, розглянутим у першому розділі, є педагогічні умови стимулювання пізнавального інтересу. Це умови, які повинні бути створені педагогами для забезпечення активної взаємодії дітей з навчальним матеріалом і навколишнім середовищем. Включають вони не лише дидактичні методи та прийоми, але й відповідне організаційне середовище, що сприяє розвитку самостійності та ініціативи дітей. Важливими факторами є індивідуалізація навчання та врахування вікових особливостей кожної дитини.

Розгляд цих аспектів у першому розділі дозволяє зробити висновок про необхідність комплексного підходу до формування пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку. Залучення дітей до пізнавальної діяльності через розроблені педагогічні стратегії та методи повинно здійснюватися відповідно до їх потреб, що зумовлюється їх віковими та індивідуальними особливостями. Важливим є також забезпечення психологічного комфорту та безпеки дітей під час навчання.

Отже, перший розділ підкреслює важливість як теоретичних аспектів формування пізнавального інтересу, так і практичних педагогічних умов для стимулювання пізнавальної активності дошкільнят. Створення оптимальних умов для розвитку інтересу до навчання, правильна психолого-педагогічна підтримка та індивідуальний підхід до кожної дитини є основою ефективного формування пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку.

## **РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

### **2.1 Роль сезонних екскурсій та навчальних прогулянок для активізації пізнавальної активності дошкільнят**

Завдання підрозділу полягає в аналізі ролі сезонних екскурсій та навчальних прогулянок для активізації пізнавальної активності дітей дошкільного віку.

Сучасна дошкільна освіта визнає важливість активного пізнання дітьми навколишнього світу в ранньому віці. Пізнання природи, подій навколо та власного тіла відіграє важливу роль у формуванні пізнавальних інтересів та розвитку когнітивних функцій у дітей. У цьому сенсі сезонні екскурсії та пізнавальні прогулянки мають велике значення, оскільки є не тільки інструментом пізнання, а й інтегративним елементом освітнього процесу.

Екскурсії в природу - важливий етап у житті кожної дитини, коли діти мають унікальну можливість відкривати для себе нові явища, досліджувати різноманітність світу і розуміти його закономірності. У ході експедицій діти пізнають природу, відчувають її запахи, слухають звуки природи, спостерігають за життям рослин і тварин. Такий досвід не лише збагачує знання дітей, але й стимулює розвиток їхніх пізнавальних інтересів та підвищує цікавість до навколишнього світу. Оскільки сучасна наука і технології все більше замінюють вивчення природи, важливо підтримувати і розвивати здатність дітей активно взаємодіяти з навколишнім світом [31].

Сезонні екскурсії та освітні прогулянки розглядаються як ефективний засіб стимулювання пізнавальних інтересів, що дає дітям можливість не лише пізнавати світ, а й сприяє їхньому загальному розвитку та освіті. Бажання дітей взаємодіяти із своїм оточенням визнано ключовим для їхнього повноцінного розвитку в усіх сферах. У сучасному цифровому світі діти проводять багато часу перед екранами, тому важливо дати їм можливість відчувати, торкатися і

сприймати навколишній світ. Сезонні екскурсії та освітні прогулянки є цінним інструментом для дітей, щоб насолоджуватися природою, розвивати свої навички спостереження та дослідження і поглиблювати свої знання про навколишню дійсність.

Занурення в природу не лише дозволяє дітям досліджувати фізичні явища та взаємодіяти з живими організмами, але й розвиває їхній емоційний та соціальний інтелект. Під час таких екскурсій діти вчаться спілкуватися, співпрацювати та вирішувати проблеми разом, що є важливим аспектом соціального розвитку. Залучення дітей до дослідження природи під час сезонних екскурсій та освітніх прогулянок є дуже важливим для їхнього розвитку. По-перше, вони мають можливість спостерігати і дізнаватися про фізичні явища, такі як зміни погоди, рослини і тварини. Бачачи, чуючи і торкаючись цікавих речей, їхні знання та навички спостереження покращуються [32,33].

По-друге, такі екскурсії створюють унікальні можливості для соціальної взаємодії та спілкування. Під час прогулянок діти вчаться спілкуватися з однолітками та дорослими, співпрацювати, вирішувати конфлікти та допомагати один одному. Також екскурсії та прогулянки сприяють розвитку емоційного інтелекту дітей. Природа має значний терапевтичний ефект і час, проведений на природі, допомагає дітям розслабитися, зняти стрес, набратися сил і поліпшити настрій. Описані вище позитивні аспекти сезонних екскурсій та навчальних прогулянок можна систематизувати у вигляді таблиці, яка ілюструватиме їхню роль у розвитку дітей до 6 років (табл.2.1).

Таблиця 2.1.1.

Роль сезонних екскурсій та навчальних прогулянок у розвитку дошкільників

Аспекти розвитку	Опис
Пізнавальний	Спостереження фізичних явищ та природи

	Вивчення рослинного та тваринного світу
	Збагачення знань про навколишнє середовище
Соціальний	Спілкування та взаємодія з однолітками та дорослими
	Розвиток навичок співпраці та вирішення конфліктів
	Вчення емпатії та підтримки однолітків
Емоційний	Відпочинок та релаксація у природному середовищі
	Зняття стресу та поліпшення настрою
	Підвищення самопочуття та енергії

У цій таблиці показано різний вплив сезонних екскурсій і пізнавальних прогулянок на розвиток дітей.

Сезонні екскурсії та пізнавальні прогулянки сприяють розвитку пізнавальних інтересів дошкільнят, допомагаючи їм краще зрозуміти природу і навколишнє середовище. Під час таких заходів діти спостерігають за змінами у флорі та фауні, вивчають вплив погоди на природу, що розвиває їхню увагу, спостережливість і екологічну свідомість. Це також мотивує дітей досліджувати навколишній світ, виховує любов до природи та формує бажання зберігати біорізноманіття та екологічну рівновагу [33].

Крім того, освітні поїздки дозволяють дітям по-справжньому пізнати навколишнє середовище. Діти можуть відвідати музеї, парки, театри, архітектурні пам'ятки та багато інших місць, щоб дізнатися про різні аспекти історії, культури та навколишнього середовища. Такі екскурсії розширюють знання дітей і розвивають їхню цікавість до пізнання нового. Освітні прогулянки та екскурсії є важливою частиною освітнього процесу, оскільки вони дозволяють дітям вчитися на власному досвіді. Вони надають дітям унікальну можливість побачити і відчути різні аспекти навколишнього світу на власні очі, а не через книжки чи екрани комп'ютерів.

Навчальні прогулянки дозволяють дітям перевірити свої знання і навички та побачити зв'язок між теорією і практикою. Можливість

спостерігати, торкатися, ставити запитання та досліджувати робить навчання більш цікавим та змістовним. Крім того, навчальні прогулянки дозволяють дітям пізнавати навколишній світ у реальному контексті. Вони мають можливість відвідати різні місця, такі як музеї, парки, театри та будівлі, і дізнатися про різні аспекти історії, культури та навколишнього середовища. Ці екскурсії розширюють знання дітей і розвивають їхню цікавість до пізнання нового. Освітні прогулянки та екскурсії створюють унікальне середовище для розвитку та освічення дітей, де вони можуть використовувати свої знання та навички в практичних ситуаціях. На таких екскурсіях діти стають активними учасниками навчального процесу і самостійно вирішують труднощі та проблеми [34].

Знайомство з новими місцями та культурами розширює розуміння світу та розвиває толерантність. Під час прогулянок діти відкривають свої здібності та інтереси, розвиваючи творчість і вміння адаптуватися до нових ситуацій. Екскурсії заохочують активну участь у навчанні, сприяючи розвитку критичного мислення та співпраці. Такий підхід зміцнює впевненість у собі і стимулює прагнення до самовдосконалення. Під час пізнавальних прогулянок діти не тільки досліджують навколишній світ, але й розвивають соціальні навички, вчаться ставити питання, спостерігати та робити висновки [35,36].

Така діяльність також важлива для соціального розвитку дітей. Під час огляду діти вчаться взаємодіяти і спілкуватися взаємно і з дорослими, ділитися своїми враженнями і прислухатися до думки інших. Це сприяє розвитку соціальних навичок та вміння ефективно спілкуватися в групах і є важливим аспектом загального розвитку дітей. Крім того, сезонні екскурсії та освітні прогулянки створюють унікальні можливості для навчання в реальному життєвому контексті. Діти можуть дізнатися про історію, культуру та природні явища на місці, що робить навчання більш доступним, цікавим і незабутнім. Сезонні екскурсії та освітні прогулянки створюють унікальні можливості для навчання в реальному житті. Діти отримують глибше розуміння навколишнього світу, спостерігаючи за історичними подіями,

культурними пам'ятками та природними явищами з перших вуст. Це досягається завдяки тому, що діти мають можливість вчитися на практиці та пов'язувати теоретичні знання з реальним життям.

Такі навчальні екскурсії дають дітям змогу займатися власним навчанням і ставати активними учасниками процесу здобуття знань. Діти вчаться ставити запитання, аналізувати інформацію та робити висновки на основі власного досвіду і спостережень. Це сприяє розвитку навичок критичного мислення та допомагає їм засвоювати складні поняття [36].

Крім того, позашкільне навчання дає дітям можливість встановлювати взаємодія між різними галузями знань і реальними життєвими ситуаціями. Діти розуміють важливість міждисциплінарного підходу до навчання і можуть застосовувати свої знання в різних контекстах. Це сприяє розвитку креативності, творчого мислення та вміння знаходити нестандартні шляхи вирішення проблем.

Зрештою, ці заходи допомагають розвивати позитивне ставлення до навчання і надають дітям безмежні можливості для дослідження навколишнього світу. Ми знаємо, що сезонні екскурсії та пізнавальні прогулянки є важливою частиною освітнього процесу і не тільки розширюють знання дітей, а й впливають на їхній загальний розвиток та самосвідомість. Наведена таблиця демонструє вплив цих активностей на різні аспекти розвитку малюків(табл.2.2.).

Таблиця 2.1.2.

Вплив сезонних екскурсій та навчальних прогулянок на розвиток малюків

<b>Значення активностей</b>	<b>Соціальний розвиток</b>	<b>Навчальний ефект</b>	<b>Позитивне ставлення до навчання</b>

Взаємодія з дітьми та дорослими	Розвиток соціальних навичок, спілкування, співпраця, вміння ділитися думками та враженнями інших	Навчання в реальному середовищі, безпосереднє спілкування з експонатами, об'єктами природи та інфраструктурою	Відкриття нових можливостей для вивчення, збільшення мотивації, формування позитивних асоціацій з навчанням
---------------------------------	--	---	---

Сезонні екскурсії та пізнавальні прогулянки заохочують дітей досліджувати природу, вивчати рослини і тварин, що сприяє формуванню екологічної свідомості. Вони допомагають розвивати моторику та координацію, а також творчі здібності через малювання, фотографування та рольові ігри. Цей досвід покращує спостережливість, аналітичне мислення та емоційний розвиток, даючи дітям можливість насолоджуватися природою та отримувати позитивні емоції. Взаємодія з природою формує повагу до навколишнього середовища і виховує екологічно свідомих громадян [34,37].

Також емоційне спілкування з природою стимулює розвиток інноваційних здібностей малечі. Діти можуть творчо виражати свої почуття та емоції, малюючи, пишучи, граючи музику та використовуючи інші форми художнього самовираження. Ця творча діяльність сприяє розвитку уяви, естетики та самовираження і є важливим аспектом емоційного та творчого розвитку дітей. Важливу роль у розвитку пізнавальних інтересів дошкільнят відіграють сезонні екскурсії та пізнавальні прогулянки. Ці заходи є не тільки засобом розгляду оточуючого світу, а й сприяють формуванню цілісного уявлення про довкілля та його компоненти. Під час екскурсій діти мають можливість спостерігати природні явища, вивчати флору і фауну, відчувати гармонію і спокій навколишньої природи. Ці враження допомагають



формувати позитивне ставлення до пізнання навколишнього світу та розвивати пізнавальну активність.

Крім того, сезонні екскурсії та навчальні прогулянки можуть стимулювати активні пізнавальні процеси дітей, допомагають їм відкривати нові знання та навички. Крім того, сезонні екскурсії та пізнавальні прогулянки стимулюють активні пізнавальні процеси дітей, допомагають їм відкривати нові знання та навички, дають змогу досліджувати, експериментувати та вирішувати проблеми в реальному середовищі. Такі заходи також сприяють соціальному розвитку, де діти вчаться взаємодіяти з однолітками та дорослими, розвивають навички спілкування та співпраці [38]. Освітні прогулянки - це унікальна можливість для дітей дізнатися про природу і навколишнє середовище в реальному життєвому контексті. Вони дозволяють їм спостерігати, досліджувати і вивчати природні явища на місці, роблячи навчання більш доступним і приємним. Діти стають активними учасниками навчального процесу і більш зацікавлені в отриманні більш глибоких знань про природничі науки.

Тому сезонні екскурсії та пізнавальні прогулянки є важливим елементом педагогічного процесу і сприяють розвитку пізнавальних інтересів та активізації пізнавального процесу у дошкільників.

У підрозділі розглянуто роль екскурсій та прогулянок на природі у розвитку пізнавальної активності дітей, зокрема через безпосереднє спілкування з навколишнім середовищем. Сезонні екскурсії та прогулянки є важливими методами активізації пізнавальної діяльності дітей, сприяю чи розвитку їхнього інтересу до природи.

## **2.2 Ігрові методики та активні заняття з використанням природних ресурсів у розвитку дітей дошкільного віку**

Підрозділ вивчає ефективність ігрових методик та активних занять з використанням природних ресурсів для розвитку пізнавальних інтересів у дітей.

У сучасній дошкільній освіті активно використовують ігрові методи та природні матеріали, що сприяють розвитку дітей. Такі методи ефективні в дошкільному віці, коли діти досліджують навколишній світ і розвивають навички. Природні матеріали стимулюють творчість, уяву та пізнавальну активність, розширюючи знання про природу. Ігрові методики роблять навчання інтерактивним і цікавим, допомагаючи дітям розвивати творчі здібності та вирішувати реальні проблеми. Це сприяє активній участі дітей у навчальному процесі та стимулює їх пізнавальну діяльність [39,40].

Дошкільний вік - це період інтенсивного розвитку особистості дитини, формування базових навичок, умінь і компетенцій. Ігрові методи дозволяють дітям досліджувати навколишній світ, експериментувати з різними матеріалами та використовувати їх у творчих цілях. Крім того, такий підхід стимулює активність дітей та підвищує їхній інтерес до процесу навчання. Дошкільний вік - це період інтенсивного розвитку особистості дитини. У цей період формуються базові навички, вміння та компетенції, які визначають подальший розвиток дитини. Використання ігрових методик та активне використання природних матеріалів дуже важливі в ранньому дитинстві. Надання дітям можливості досліджувати навколишній світ дозволяє їм експериментувати з різними матеріалами та використовувати їх у творчих цілях.

Використання ігрових технік створює сприятливе середовище для розвитку дитячої творчості та уяви. Діти можуть вільно висловлювати свої ідеї, експериментувати з матеріалами та створювати нові ідеї. Крім того, ігрові методи стимулюють активність дітей і підвищують їхній інтерес до процесу навчання. Гра - це природний спосіб для дітей досліджувати навколишній світ.

Гра робить навчання цікавим і захоплюючим, а також допомагає підтримувати інтерес та участь дітей. Практичні заняття з використанням природних матеріалів можуть бути спрямовані на різні аспекти розвитку дітей та урізноманітнювати їх. Приклади таких занять наведені нижче [41]:

1. Сортування природних матеріалів: Діти можуть класифікувати матеріали за формою, розміром, кольором і текстурою, наприклад, листя за формою чи камінці за розміром. Це сприяє когнітивному розвитку, покращенню уваги, логічного мислення і моторики. Діти розвивають мовлення, спілкуючись і описуючи предмети, що допомагає їм розширювати словниковий запас.
2. Будівництво з природних матеріалів: Використання гілок, каміння та листя для створення споруд розвиває просторове мислення, креативність і моторику. Діти вчаться працювати разом, обговорюючи конструкції, що сприяє розвитку соціальних та комунікативних навичок. Вони також розвивають уяву і здатність до експериментування з матеріалами [42,43]. Це допомагає дітям цінувати природу і навчитися відповідально використовувати природні ресурси.
3. Творчість з природними матеріалами: Діти можуть використовувати природні об'єкти для малювання та аплікації, розвиваючи уяву і моторику. Це сприяє розвитку спостережливості, естетичного сприйняття і емоційного розвитку. Творчість також допомагає в самовираженні та психологічному благополуччі [43]. Спільна робота над проектами розвиває співпрацю та емпатію серед дітей.
4. Дослідження природних явищ: Діти можуть спостерігати, як рослини реагують на сонячне світло, чи як вода впливає на ґрунт, проводячи прості експерименти. Це стимулює допитливість, допомагає розвивати критичне мислення і навички вирішення проблем, а також знайомить із науковим методом [44].
5. Розпізнавання природних об'єктів: Діти можуть досліджувати рослини, тварин і мінерали, класифікуючи їх за ознаками, що розвиває спостережливість та увагу до деталей. Це підвищує обізнаність про

навколишнє середовище та допомагає виховувати відповідальність за природу [45].

Така освіта також допомагає дітям розвивати дослідницьке мислення та навички самостійної роботи. Діти вчаться шукати інформацію, формувати гіпотези та перевіряти їх за допомогою експериментів і спостережень. Це заохочує незалежність і самодисципліну в дітях і стимулює їхнє бажання вчитися і досліджувати навколишній світ.

Такий підхід до навчання також сприяє розвитку різних аспектів особистості дитини. Він заохочує розвиток комунікативних навичок і сприяє соціальному та культурному розвитку. Ігрові методи сприяють фізичному розвитку, координації та моториці. Крім того, ігрові методи сприяють фізичному розвитку дітей, оскільки більшість ігор з природними матеріалами вимагають фізичних рухів. Наприклад, будівництво конструкцій з гілок і листя, малювання малюнків на природних поверхнях і дослідження природних явищ передбачають фізичні рухи і використання рухових навичок. Така діяльність допомагає дітям розвивати координацію рухів і загальну фізичну підготовку. Крім того, ігрові техніки допомагають дітям розвивати творчі здібності та уяву. Працюючи з природними матеріалами, діти вчаться знаходити можливості для творчості в навколишньому середовищі та використовувати їх у власних творчих цілях. Це сприяє розвитку творчих здібностей дітей, їх здатності мислити нестандартно і знаходити несподівані рішення в різних ситуаціях.

Крім того, ігрові техніки допомагають дітям розвивати саморегуляцію та самоконтроль. У процесі гри з природними матеріалами діти вчаться контролювати свою поведінку та стосунки з іншими, вирішувати конфлікти та встановлювати правила. Це допомагає розвивати самодисципліну та почуття відповідальності. Ігрові методи з використанням природних матеріалів не лише стимулюють творчість, а й розвивають критичне мислення, пробуджують допитливість та інтерес до навколишнього світу, формують здатність до співпраці та взаємодії з іншими [46,47].

Таке навчання є важливим етапом у розвитку особистості, оскільки дозволяє дітям виявляти і розвивати свої потенційні таланти та інтереси. Воно сприяє цілісному розвитку кожної дитини, розкриває її індивідуальність і вчить реалізовувати свій потенціал для досягнення успіху в майбутньому. Навчання через гру та природні матеріали є ефективним способом підтримки академічного розвитку дітей, а також їхнього загального фізичного, емоційного та соціального розвитку. Навчання через гру та природні матеріали в ранньому дитинстві має великий потенціал для формування основ розвитку дітей. Такий підхід сприяє не лише засвоєнню знань, а й розвитку різних аспектів особистості дитини, що має вирішальне значення для успішного та щасливого майбутнього. Таблиця, яка ілюструє різні види ігрових методик та практичні завдання для розвитку дітей у молодшому дошкільному віці (табл.2.3.):

Таблиця 2.1.3.

Ігрові методики та практичні завдання для розвитку дітей у молодшому дошкільному віці

<b>Вид ігрової методики</b>	<b>Практичне завдання</b>
Рольові ігри	"Магазин": Розглядання та класифікація природних матеріалів у вигляді товарів для продажу.
Творча діяльність	Створення композицій з листя, квітів та гілок, виготовлення природних аплікацій.
Експерименти	Вивчення впливу сонячного світла на рослини та реакцію рослин на воду.
Групові ігри	Спільне будівництво природних конструкцій, таких як лісові хижини або маленькі лісові села.
Рухливі ігри	"Збирачі скарбів": Збирання різноманітних природних матеріалів на обмеженій території.

Ці методи не лише підтримують розвиток дитячої творчості та уяви, а й допомагають розвивати навички співпраці, толерантності та саморегуляції.

Важливим аспектом ігрових методів є те, що вони є адаптивними і дозволяють індивідуалізувати навчання відповідно до потреб та інтересів кожної дитини. Вчителі можуть створювати різні ігрові сценарії, беручи до уваги рівень розвитку та особистий потенціал кожної дитини, таким чином максимізуючи користь від навчання. Ігри з природними матеріалами сприяють емоційному та соціальному розвитку дітей, дозволяючи їм вільно висловлювати свої почуття та думки. Діти вчаться спілкуватися, ділитися матеріалами з іншими юними учасниками, вирішувати конфлікти, працювати в команді та розвивати навички співпраці та взаємодопомоги [47].

Крім того, гра з природними матеріалами сприяє розвитку дитячої уяви та фантазії. Вільно експериментуючи з різними матеріалами та створюючи нові форми й образи, діти розвивають творчу уяву та нестандартне мислення. Ігрові техніки з використанням природних матеріалів є цінним ресурсом для розвитку дитячої уяви та креативності. Вільно експериментуючи, збираючи та створюючи з найрізноманітнішими матеріалами, діти можуть повною мірою розвивати свою уяву та творчі здібності. Діти можуть використовувати природні матеріали, такі як гілочки, листя і каміння, для створення різних образів і структур.

Гра з природними матеріалами дозволяє дітям бути креативними і висловлювати свої ідеї про оточуючу дійсність. Діти можуть створювати найрізноманітніші об'єкти та образи, не усвідомлюючи, що результати можуть бути напрочуд унікальними. Цей процес допомагає дітям розвивати свої творчі здібності та реалізовувати те, що можливо в їхній уяві. Гра з природними матеріалами пропонує необмежені можливості для розвитку дітей у всіх аспектах. Використання різноманітних матеріалів допомагає розвивати моторику, координацію та просторову уяву. З кожним новим випробуванням або експериментом діти можуть вдосконалювати свої навички

та відкривати для себе нові можливості [48]. Такий підхід до навчання і розвитку дітей допомагає створити стимулююче середовище, де діти можуть вільно самовиражатися і розвивати свої здібності. Ігри з природними матеріалами не тільки дають дітям можливість вчитися, але й дозволяють їм насолоджуватися процесом навчання, що є ключовим для їхнього загального розвитку.

Граючись з природними матеріалами, діти вчаться бачити навколишній світ як джерело натхнення та можливостей. У них розвивається цікавість до природи, повага до неї та бажання відкривати її таємниці. Знайомство з природними матеріалами викликає у дітей нову цікавість і захоплення. Діти знаходять красу в простих речах, що їх оточують, і відкривають для себе радість взаємодії з природою. Такий підхід до навчання розширює дитяче розуміння світу і надає безмежні можливості для досліджень і творчості. Крім того, навчання з природними матеріалами допомагає дітям розвивати повагу до природи та її ресурсів. Діти починають бачити кожен листочок, гілочку і камінчик як частину живої системи, яка заслуговує на нашу турботу і захист. Таке ставлення до природи допомагає дітям стати більш екологічно свідомими та відповідальними за майбутнє планети.

Активне навчання з іграми та природними матеріалами в ранньому дитинстві ефективно розвиває ключові навички та компетенції, необхідні для майбутнього успіху дитини. Ці методи сприяють когнітивному розвитку, покращуючи здатність до аналізу, узагальнення та вирішення проблем. Діти вчаться творчо мислити, розпізнавати взаємозв'язки та знаходити рішення. Також гра з природними матеріалами розвиває соціальні навички, навчання співпрацювати, ділитися та працювати в команді. Вони розвивають моторику, фізичну активність і стимулюють емоційний розвиток, допомагаючи оцінити красу навколишнього світу. Активне навчання з іграми робить процес цікавим і мотивуючим для дітей, підготовлюючи їх до життєвих викликів.

Вивчено ефективність ігрових методик та занять із природними матеріалами для розвитку пізнавальних інтересів у дітей.

Використання ігрових методик та природних ресурсів сприяє залученню дітей до пізнавальної діяльності та розвитку їхнього інтересу до природи.

### **2.3 Творчі майстер-класи та наочні демонстрації: підтримка інтересу до природи**

Завданням цього підрозділу є аналіз творчих майстер-класів та наочних демонстрацій як засобів підтримки інтересу дітей до природи.

У сучасному суспільстві, де технології стали частиною повсякденного життя, не слід забувати про важливість контакту дітей з навколишнім середовищем. Особливо дошкільний вік - це період, коли формуються основи екологічної свідомості та інтересу до природних явищ. Творчі майстер-класи та наочні демонстрації є ефективними способами підтримати цей інтерес і заохотити дітей до активного пізнання та дослідження природних явищ. Крім того, що вони дають можливість взаємодіяти з природою, вони сприяють інтелектуальному та творчому розвитку, відкриваючи дітям захоплюючі аспекти навколишнього світу.

Творчі майстер-класи та демонстрації заохочують позитивну взаємодію між поглиблене вивчення природних явищ з малятами. Заняття включають малювання картин природи, аранжування рослин і виготовлення предметів з природних матеріалів. Ці заняття не лише розповідають дітям про чудеса природи, але й стимулюють творчість та уяву. Творчі майстер-класи та демонстрації відіграють важливу роль у заохоченні дітей до активної взаємодії з природою. Різноманітні види діяльності, такі як малювання картин природи, створення композицій з рослин і використання природних матеріалів для створення різних елементів, допомагають дітям розвивати свою уяву і творчість [51,52].

Майстер-класи та вистави дозволяють дітям проявити свої творчі здібності, по експериментувати з різними природними матеріалами та проявити свою індивідуальність у творчому процесі. Активна взаємодія з



різними формами природи в процесі створення витвору мистецтва забезпечує глибше розуміння природи. Крім того, такі уроки допомагають дітям розвивати повагу та любов до природи. Працюючи з природними матеріалами, діти дізнаються про унікальність і красу цих матеріалів, глибше розуміють, значення оточуючого середовища і як важливо його захищати. Беручи участь у творчих майстер-класах та виставах, діти вчаться співпрацювати та допомагати один одному. Працюючи разом над проектами, вони навчаються слухати одне одного, ділитися ідеями та вирішувати творчі завдання разом (табл.2.4).

Таблиця 2.1.4.

Приклади творчих майстерень та демонстрацій з використанням природних матеріалів

№	Тип діяльності	Опис
1	Виготовлення малюнків	Діти використовують листя, квіти та гілочки для створення картин або колажів. Вони можуть використовувати різні техніки, такі як аплікація, флористика та рисунок.
2	Розробка композицій	Діти створюють різноманітні композиції з природних матеріалів, таких як букети з квітів, декоративні віночки або аранжування камінчиків та гілок.
3	Виготовлення виробів	Діти можуть створювати різноманітні вироби, такі як маски, ляльки, браслети або прикраси, використовуючи матеріали з природи, такі як листя, гілки та мох.
4	Експерименти з рослинами	Діти проводять експерименти з рослинами, досліджуючи, як вони реагують на зміни в середовищі, наприклад, як впливає на рослину кількість світла або води.

5	Мистецтво з природними матеріалами	Діти створюють мистецькі твори з використанням натуральних матеріалів, таких як дерев'яні палички, камінчики, мох та раковини.
6	Будівництво споруд	Діти використовують гілки, листя та камінчики для створення різних споруд, таких як хатинки, майданчики для гри або тунелі.

Важливою складовою занять є наочність, яка допомагає дітям зрозуміти природні явища через спостереження за ростом рослин, тваринами та властивостями природних матеріалів. Це стимулює активне дослідження та ставлення запитань про навколишній світ. Візуальні демонстрації розвивають уяву, спостережливість і розуміння природних процесів, допомагаючи запам'ятовувати нову інформацію через образи. Вони також розвивають увагу дітей до деталей, зв'язку причини та наслідку. Такі заняття заохочують активну участь, критичне мислення і обговорення спостережень, створюючи стимулююче навчальне середовище. Майстер-класи і демонстрації поглиблюють інтерес до природи і сприяють науковому підходу до її вивчення [51].

Діти можуть розширити свій кругозір у вивченні природи та самоосвіті, беручи участь у творчих заходах. Така діяльність може ознайомити їх з різними аспектами природи, такими як біологія, екологія, геологія та астрономія. Наприклад, спостереження за зоряним небом може стимулювати інтерес дітей до астрономії та космосу і мотивувати їх робити більше відкриттів у майбутньому. Такі заходи також заохочують критичне мислення та вирішення проблем. Творчі майстер-класи та демонстрації заохочують творчість та аналітичні навички, коли діти намагаються вирішити реальні проблеми та виклики. Наприклад, вирішуючи екологічні проблеми або розробляючи інноваційні природоохоронні проекти, діти вчаться творчо мислити та шукати нестандартні рішення.

Творчі майстерні та демонстрації сприяють розвитку важливих навичок, необхідних для успішної освіти та працевлаштування. Участь у таких заходах допомагає дітям розвивати командну роботу, лідерські, організаційні та технічні навички. Під час творчих майстерень, наприклад, діти вивчають різноманітність рослин та біологічні процеси, такі як ріст рослин [53]. Демонстрації, що заохочують дослідження геологічних і гідрологічних процесів, також стимулюють цікавість до науки [54].

Ці заняття розвивають спостережливість, системне мислення та комунікацію, адже діти вчаться аналізувати природу, спілкуватися з однолітками і дорослими, а також висловлювати свої ідеї [55,56]. Працюючи в групах, вони розвивають навички планування, вирішення проблем і критичного мислення. Це сприяє розвитку організаційних навичок, а також незалежності та впевненості в собі. Творчі майстерні допомагають дітям виражати емоції, розвивати емпатію та соціальну компетентність [57].

Заняття з природними матеріалами сприяють розвитку самосвідомості, самовираження та позитивної самооцінки. Вони також допомагають розвивати навички вирішення проблем, контролювати емоції та стрес, що підвищує життєстійкість і психологічну стабільність [58,59].

Ці види діяльності також можуть допомогти дітям розвинути інтерес до природничих наук. Спілкування з викладачами та експертами в різних галузях під час майстер-класів та демонстрацій може допомогти дітям знайти відповіді на свої запитання та підвищити їхній інтерес до вивчення природи та науки. Спілкування з експертами в різних галузях науки відкриває дітям очі на нові перспективи і надає їм різні можливості для майбутньої кар'єри в природничих науках. Наприклад, на семінарах з біології діти можуть поспілкуватися з науковцями, які вивчають різні аспекти біологічного світу, а на демонстраціях з астрономії - з астрофізиками, які вивчають Всесвіт [60]. Це може відкрити для них нові можливості та заохотити до подальшого дослідження та розвитку в цих галузях (табл.2.5.).

Таблиця 2.1.5.

Можливості для досліджень та вивчення природи під час творчих майстер-класів та демонстрацій

Назва заходу	Галузь науки	Викладач/експерт	Тема обговорення/демонстрації
Майстер-клас з біології	Біологія	Доктор Ірина Степанова	Різноманітність рослинного світу
Демонстрація з астрономії	Астрономія	Професор Михайло Василенко	Зоряне небо та планети
Майстер-клас з екології	Екологія	Доктор Ольга Петренко	Вплив людини на довкілля
Демонстрація з геології	Геологія	Професор Віктор Лисенко	Утворення гірських порід
Майстер-клас з хімії	Хімія	Доктор Ігор Коваленко	Реакції та властивості речовин
Демонстрація з фізики	Фізика	Професор Олексій Іванов	Закони руху та енергії
Майстер-клас з метеорології	Метеорологія	Доктор Наталія Ковальчук	Погодні явища та їх прогнозування

З таблиці видно, що участь дітей у творчих майстер-класах та демонстраціях надає широкий спектр можливостей для пізнання природи та науки.

На завершення важливо підкреслити важливість творчих майстер-класів та демонстрацій у формуванні у дітей інтересу до природи. Такі заходи є не

лише джерелом нових знань, а й важливим інструментом для розвитку креативності, спостережливості та прагнення до саморозвитку. Вивчення природи через практичний досвід та емоційне залучення до світу довкілля відкриває безмежні можливості для юних науковців. Такі інтерактивні заняття відіграють важливу роль у розвитку позитивного ставлення до природи у дітей. Тому творчі майстер-класи та наочні демонстрації є не лише навчальними матеріалами, а й справжнім джерелом натхнення та надають дітям незабутні можливості для пізнання та розуміння природи.

Проаналізовано важливість творчих майстер-класів та демонстрацій як засобів для підтримки інтересу дітей до природи. Творчі майстер-класи та наочні демонстрації є ефективними методами підтримки інтересу до природи у дітей дошкільного віку.

## ВИСНОВОК ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

У другому розділі було розглянуто ефективні способи використання дошкільнят природних засобів для формування та розвитку пізнавальних інтересів. У ньому розглядаються різні способи стимулювання активного пізнання довкілля та розвитку знань про природу. У першому підрозділі розглядається роль сезонних екскурсій і пізнавальних прогулянок у розвитку пізнавальних інтересів дітей. Сезонні відвідування природних куточків допомагають дітям спостерігати і розуміти причини змін у природі, сприяють поповненню їхніх знань.

У другому підрозділі було розглянуто включення ігрової та позитивної діяльності малюків. Ці методи сприяють не тільки збагаченню знань дітей в контексті природи, а й розвитку їхніх творчих здібностей, уяви та моторики. У заключному третьому підрозділі розглядається ефективність творчих майстерень і наочних демонстрацій у підтримці інтересу дітей до природи. Ці заходи стимулюють позитивну взаємодію з природою, розвивають уяву та емоційний інтелект дітей.

Загалом другий розділ показує, що використання природних ресурсів у дошкільньому вихованні та навчанні є ефективним інструментом формування пізнавальних інтересів і розвитку комплексу навичок, необхідних для подальшого навчання та досягнення успіху в житті.

### **РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

#### **3.1 Планування та реалізація занять з використанням експериментів у дитячому садку**

Завдання підрозділу полягає в плануванні та реалізації практичних занять з використанням експериментів для стимулювання пізнавальної активності у дітей.

Експериментальне дослідження ефективності застосування практичних занять для стимулювання пізнавальної активності у дітей дошкільного віку було спрямоване на вивчення того, як різноманітні практичні заняття можуть позитивно впливати на розвиток пізнавального інтересу, творчих здібностей і когнітивних навичок дітей. Метою цього дослідження було не лише заохотити дітей до наукової діяльності, а й сприяти розвитку їхньої здатності до самостійного пізнання та розв'язання проблем через експериментальний підхід. У процесі дослідження було поставлено завдання оцінити, як практичні заняття можуть стимулювати інтерес до пізнання, допомогти формувати наукові уявлення та сприяти загальному розвитку особистості дітей.

У ході дослідження було використано два опитувальники, які допомогли отримати важливі дані про пізнавальні інтереси дітей дошкільного віку та методи стимулювання цих інтересів у вихователів.

Перший опитувальник призначений для дітей дошкільного віку і має на меті вивчення природи та пізнавальних інтересів. Він включає запитання, що стосуються того, як дітям подобається проводити час на природі, їх інтереси щодо тварин, рослин, творчих майстер-класів та експериментів. Опитування спрямоване на з'ясування того, чи зацікавлені діти в таких активностях, як спостереження за тваринами, ігри з природними матеріалами, навчальні

прогулянки, а також чи хочуть вони більше досліджувати природу через експерименти та досліди.

Другий опитувальник орієнтований на вихователів-студентів і фокусується на стимулюванні пізнавальних інтересів у дошкільнят за допомогою природних засобів. Запитання стосуються таких аспектів, як визначення пізнавального інтересу, фактори, що впливають на його формування, ефективні методи стимулювання інтересу, роль природного середовища та важливість екскурсій і творчих майстер-класів у навчальному процесі. Окрім того, опитування також дозволяє з'ясувати, які труднощі можуть виникнути у вихователів при організації таких занять і яких додаткових ресурсів вони потребують для ефективної роботи.

Для вимірювання рівня пізнавального інтересу було використано кілька методів. В основному, вимірювання базувалося на спостереженні за дітьми під час занять, вивченні їхнього рівня участі в діяльності, а також за допомогою опитування педагогів і батьків. Спостереження дозволило оцінити, як змінюється поведінка дітей до та після проведення експериментів, а також допомогло виявити рівень зацікавленості та пізнавальної активності дітей. Під час дослідження було важливо зафіксувати, як діти реагують на нові, невідомі їм явища та як вони починають виявляти самостійність у пізнанні.

У рамках дослідження було організовано серію практичних занять, кожне з яких мало на меті активізувати пізнавальний інтерес дітей до навколишнього світу та сприяти розвитку їхніх когнітивних навичок через практичні експерименти. Кожен з експериментів був спрямований на досягнення конкретних освітніх цілей, які відповідали віковим та індивідуальним особливостям дітей [62,63]:

#### **1. Експеримент з дослідженням властивостей води:**

Цей експеримент був орієнтований на вивчення різних фізичних станів води, зокрема рідкого, твердого та газоподібного. Діти отримали можливість безпосередньо спостерігати зміни, що відбуваються з водою, коли вона



перебуває в різних фізичних станах. Для цього в спеціально підготовленому середовищі проводилися наступні досліді:

- **Вода в рідкому стані:** Під час заняття діти взаємодіяли з водою в її рідкому стані, вивчаючи, як вона поводить себе при різних температурах. Вони мали змогу спостерігати, як вода набуває форму посудини, в якій її розміщують, і як вона може переміщуватись при коливанні або нахилі посудини. Це дозволило дітям усвідомити, що рідини не мають власної форми і здатні змінювати її в залежності від навколишніх умов.
- **Твердий стан води (лід):** Діти спостерігали за перетворенням води в лід, заморожуючи воду в морозильній камері. Важливим моментом було те, що діти побачили, як вода при досягненні низької температури перетворюється в тверду форму і зберігає свою структуру до того часу, поки не підвищиться температура. Діти мали змогу порівняти лід з рідкою водою, аналізуючи різницю між цими двома станами.
- **Газоподібний стан води (пара):** У процесі нагрівання води на плиті діти спостерігали за утворенням пари. Вони мали змогу побачити, як рідина перетворюється на газ, що піднімається вгору і зникає. Діти вивчали явище кипіння води і визначали температуру кипіння води, спостерігаючи за утворенням бульбашок. Це допомогло їм зрозуміти, як змінюються фізичні властивості води під впливом температури, а також розвинути поняття про різні стани матерії.

Заняття не лише надало нову інформацію, але й допомогло дітям активно взаємодіяти з водою, здійснюючи експериментальні спостереження, що сприяло глибшому розумінню основних фізичних принципів. Це дало можливість не лише засвоїти знання, а й навчити дітей науковому підходу до вивчення природних явищ. Під час обговорення результатів дослідів діти аналізували отримані дані, визначали температуру плавлення та кипіння води, що допомогло розширити їхнє розуміння впливу температури на фізичні процеси в природі.

## 2. Експеримент з магнітами:

Метою цього експерименту було вивчення основних принципів магнетизму, що є важливою складовою фізики. Діти працювали з різними магнітами та предметами, щоб визначити, які з них притягуються до магніту, а які – ні. Цей процес сприяв розвитку уявлень про магнітні сили та їхні прояви в навколишньому світі. Експеримент було організовано у кілька етапів:

- **Визначення притягування предметів:** Діти досліджували, які предмети притягуються до магнітів. Вони мали змогу працювати з різними матеріалами: металами, деревом, пластиком, склом тощо. Під час цього дослідження діти активно взаємодіяли з магнітами, спостерігаючи за тим, які матеріали впливають на магнітні сили. Важливим моментом було те, що діти змогли на практиці побачити, що магніт притягує лише певні матеріали, зокрема метали, і не взаємодіє з іншими, такими як дерево чи пластик.
- **Вивчення полюсів магнітів:** Діти ознайомилися з поняттям полюсів магнітів – північного і південного. Вони визначали, як магніти взаємодіють між собою залежно від того, чи знаходяться однакові полюси поруч чи різні. Це дозволило дітям зрозуміти принципи притягання і відштовхування магнітних полюсів.
- **Дослідження сил магнітного поля:** Діти проводили експерименти, щоб дослідити, як сила магнітного поля залежить від відстані між магнітом і металевим предметом. Вони вимірювали відстань і спостерігали, як змінюється сила притягання в залежності від того, на якій відстані знаходиться предмет від магніту. Це допомогло дітям краще зрозуміти, як магнітне поле діє на об'єкти в навколишньому середовищі.
- **Дослідження магнітних властивостей матеріалів:** Під час заняття діти вивчали не лише магніти, але й властивості самих матеріалів. Вони порівнювали, як по-різному реагують на магніт різні матеріали, з'ясовуючи, які з них є магнітними, а які ні. Діти активно експериментували, змінюючи

умови досліду, що дозволяло їм глибше зрозуміти взаємодію матеріалів і магнітного поля.

Цей експеримент дозволив дітям розвинути наукові уявлення про фізичні властивості матеріалів і знайомив їх з основами теорії магнетизму через практичне дослідження. Вони навчилися не лише спостерігати, а й робити висновки на основі отриманих результатів, що сприяло розвитку їхньої пізнавальної активності та здатності до самостійного мислення.

### 3. Експеримент з вологою:

Цей експеримент дозволив дітям дослідити вплив вологості на різні явища навколишнього середовища та зрозуміти важливість підтримки оптимального рівня вологості для життя рослин і тварин. У рамках експерименту діти проводили дослідження, використовуючи різноманітні інструменти для вимірювання вологості повітря, а також спостерігали за природними процесами, такими як конденсація та утворення роси.

- **Вплив вологості на тварин:** Важливою частиною експерименту стало вивчення впливу вологості на життя тварин. Діти дізнавались, як зміни рівня вологості можуть впливати на поведінку і здоров'я тварин, зокрема на їхню потребу у воді. Вони обговорювали, як певні тварини, зокрема амфібії, залежні від високої вологості, а інші, як, наприклад, ссавці, потребують помірного рівня вологості для підтримання оптимальних умов для життєдіяльності.

Цей експеримент допоміг дітям розвинути розуміння природних процесів та фізичних явищ, таких як конденсація і вплив вологості на навколишнє середовище. Спостереження за змінами вологості та їх вплив на навколишній світ дало дітям глибше усвідомлення важливості підтримки оптимальних умов для життя всіх живих організмів.

Кожне з цих занять було спрямоване на створення ситуацій, у яких діти могли б активно досліджувати навколишній світ, а також розвивати свої навички спостереження, аналізу та прийняття рішень. Завдяки такому підходу діти отримували не лише знання, але й досвід, що дозволяв їм краще зрозуміти і інтегрувати нові факти в їхні уявлення про навколишній світ. Всі

експерименти проводились з урахуванням вікових особливостей дітей та забезпеченням їхньої безпеки під час дослідницької діяльності.

Під час експериментів з маленькими дітьми важливо чітко пояснити мету і суть експерименту, використовуючи прості приклади і метафори з повсякденного життя. Вчителі повинні бути готові відповісти на запитання дітей і заохочувати їх до обговорення результатів, стимулюючи їхню допитливість і аналітичне мислення [64,65]. Для забезпечення розуміння вчителі можуть використовувати демонстрації, малюнки та інтерактивні завдання, а також дозволяти дітям брати участь у експерименті. Це допоможе їм краще усвідомити процес і сприятиме розвитку впевненості в своїх знаннях.

Після завершення експерименту вчителі повинні разом з дітьми оцінити результати, ставити запитання, що сприяють розвитку критичного мислення, і підкреслювати зв'язок отриманих знань із повсякденним життям. Це також допомагає учням зрозуміти значення матеріалу та його практичне застосування. Важливим етапом є аналіз, який стимулює уяву та логічне мислення дітей, створюючи основи для подальшого навчання [66].

Таблиця 3.1.1.

Взаємозв'язок експериментів із навчальною програмою:

Тема експерименту	Зв'язок із навчальною програмою
Властивості води	Вивчення структури та властивостей речовини
Природні явища	Розуміння фізичних та хімічних процесів
Ріст рослин	Вивчення біологічних процесів

Під час експериментів важливо враховувати індивідуальні особливості дітей, створюючи атмосферу підтримки і розуміння. Використання методів, адаптованих до потреб кожної дитини, дозволяє досягти кращих результатів у навчанні [66,67]. Різноманітні методи, такі як групова робота, рольові ігри та

змагання, сприяють активному залученню дітей і розвитку їхнього творчого мислення.

Створення сприятливої атмосфери, де діти можуть вільно висловлювати свої ідеї, є ключовим для успішного експериментування. Позитивне ставлення та проактивний підхід до навчання сприяють розвитку довіри та заохочують дітей до активної участі в експериментах, що веде до більш глибокого розуміння та когнітивного розвитку [67,68].

Гармонія та взаємопідтримка між учасниками навчального процесу сприяють створенню атмосфери, в якій дитина відчуває цінність і підтримку, що підвищує її зацікавленість у навчанні. Позитивний настрій забезпечує ефективну комунікацію та взаєморозуміння, роблячи дітей відкритими до нових ідей. Це також стимулює допитливість і мотивує до пізнання нового. Діти, що отримують задоволення від навчання та підтримку від вчителів і однолітків, більш охоче беруть участь у дослідженнях і зберігають інтерес до навчання.

Постійне вдосконалення експериментальних методів, адаптація їх до індивідуальних потреб дітей є необхідним для розвитку пізнавальних інтересів через наукові експерименти. Це потребує креативності, гнучкості, а також систематичного аналізу результатів та зворотного зв'язку з учасниками [69]. Вчителі повинні удосконалювати свої навички, щоб зробити навчальний процес ефективним.

Регулярний аналіз результатів дозволяє вдосконалити зміст і методику експериментів, роблячи навчання більш цікавим і доступним. Вчителі повинні враховувати індивідуальні особливості дітей і заохочувати розвиток їхніх пізнавальних інтересів.

Використання різноманітних методів і підходів допомагає залучити різні типи учнів і підвищити їх зацікавленість у навчанні. Успішне експериментальне навчання вимагає постійного професійного розвитку педагогів і обміну досвідом, що допомагає знаходити нові методи і підходи, підвищуючи ефективність навчання.

Обмін досвідом між вчителями сприяє збагаченню знань і практик, що підвищує якість освіти. Важливим аспектом є оновлення дидактичних матеріалів та технологічної інфраструктури, що дозволяє створити комфортні умови для навчання та досліджень [70].

Таблиця 3.1.2.

Етапи впровадження експериментів у навчальний процес дитячого садка

<b>Етапи впровадження експериментів</b>	<b>Опис</b>
Підготовка до проведення експериментів	Вибір експериментів, планування матеріалів, організація робочих місць.
Пояснення суті та мети експерименту	Чітке пояснення дітям мети та важливості експерименту.
Проведення експерименту	Виконання експерименту з дітьми, надання допомоги та відповіді на питання.
Аналіз результатів	Обговорення результатів та можливих відхилень з дітьми.
Висновки та заохочення	Підсумки експерименту, заохочення до досліджень і висловлювання власних ідей.

Ця таблиця допомагає організувати ефективний підхід до проведення експериментів у дитячих садках, що сприяє розвитку пізнавальних навичок і критичного мислення у дітей. Для успіху цього процесу важливо враховувати індивідуальні властивості дітей і створювати відповідну атмосферу навчання [69, 70].

Аналіз результатів, що міститься в додатку В., отриманих від п'яти вихователів, свідчить про різноманітність підходів і оцінок щодо розвитку пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку. Зокрема, питання про пізнавальний інтерес показало, що більшість вихователів вважають його

спрямованістю дитини на активне пізнання навколишнього світу. Це свідчить про розуміння важливості розвитку пізнавальної діяльності як основи для майбутнього навчання.

Щодо факторів, що впливають на формування пізнавального інтересу, більшість вихователів зазначають роль соціального оточення, педагогічного впливу та особистих якостей дитини. Проте деякі вказують на значення саме педагогічного впливу, що демонструє різні погляди на важливість середовища для розвитку інтересу до пізнання.

З огляду на методи та форми діяльності, більшість вихователів відзначають важливість інтеграції різних підходів: від ігрових методик до творчих майстер-класів і екскурсій, що підкреслює значення різноманітності в організації пізнавальної діяльності. Також, природні фактори, як спостереження за природою та експериментальні заняття, отримали загальне визнання серед вихователів як найбільш ефективні для стимулювання інтересу дітей до навколишнього світу.

Оцінка труднощів, з якими стикаються вихователі при організації пізнавальної діяльності, вказує на недостатню кількість матеріалів, відсутність підтримки з боку колег або батьків, а також на необхідність методичних рекомендацій для ефективнішої роботи. Це підкреслює важливість створення відповідного підтримуючого середовища для вихователів, щоб забезпечити успішний розвиток пізнавальних інтересів дітей.

Частота організації прогулянок та екскурсій варіюється, що може свідчити про різний підхід до використання природного середовища в освітньому процесі, хоча більшість вихователів вважають ці заходи важливими для формування пізнавального інтересу. У свою чергу, питання ролі творчих майстер-класів отримало позитивні оцінки, хоча не всі вихователі вважають їх основними для розвитку інтересу дітей.

Загалом, результати свідчать про широку палітру підходів до стимулювання пізнавальних інтересів у дітей, з особливим акцентом на

важливості різноманітних форм діяльності, педагогічної підтримки та інтеграції природних засобів у навчальний процес.

Здійснено аналіз планування та реалізації експериментальних занять, спрямованих на стимулювання пізнавальної активності дітей. Використання експериментальних занять є ефективним методом стимулювання пізнавальної активності та розвитку інтересу до природи у дітей дошкільного віку.

### **3.2 Ефективність використання засобів природи для формування пізнавальних інтересів у дітей віком до 6 років**

Підрозділ аналізує ефективність використання природних засобів у формуванні пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку.

На основі результатів опитування, які містяться в додатку Г, можна зробити кілька висновків щодо пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку та їхнього ставлення до природи.

По-перше, більшість дітей (7 з 10) висловили позитивне ставлення до прогулянок на природі в групі, що свідчить про їхню соціальну активність і бажання взаємодіяти з однолітками на свіжому повітрі. Водночас, кілька дітей (3 з 10) не виявляють такого інтересу, що може свідчити про індивідуальні вподобання або потребу в більш комфортному оточенні.

Щодо того, що дітям найбільше подобається робити на природі, то більшість респондентів (7 з 10) зазначили, що їм цікаво спостерігати за тваринами, в той час як інші віддають перевагу іграм. Це показує наявність пізнавальної цікавої до навколишнього світу природи, а також підвищений інтерес до вивчення тваринного світу, що може бути корисним у розробці освітніх програм, які поєднують активні ігри та навчальні елементи.

Щодо ігор з природними матеріалами, 7 з 10 дітей виявили зацікавленість, що підтверджує позитивне ставлення до використання



природних об'єктів у творчих заняттях. Це також свідчить про бажання дітей працювати з матеріалами, які вони можуть знайти в природному середовищі, що сприяє розвитку їхньої моторики та креативності.

При розгляді питання екскурсій і прогулянок більшість дітей (7 з 10) люблять брати участь у таких заходах, що свідчить про готовність до активного пізнання світу через досвід. Однак є й діти, які не виявляють особливого інтересу до екскурсій, що вказує на необхідність врахування індивідуальних потреб дітей під час планування подібних заходів.

Щодо тем, найбільше дітей зацікавлені темою тварин (5 з 10), що підкреслює високу пізнавальну цікавість до живого світу. Однак значна частина дітей (5 з 10) також виявляє інтерес до рослин, що дозволяє зробити висновок про широку спрямованість інтересів дітей до природи загалом.

Творчі майстер-класи з природними матеріалами також виявилися популярними серед більшості дітей (7 з 10), що свідчить про бажання дітей створювати щось власними руками, працюючи з природними елементами.

Насамкінець, більшість дітей висловили бажання займатися експериментами та дослідями (7 з 10), що свідчить про інтерес до пізнавальних і наукових діяльностей. Це підтверджує важливість інтеграції експериментальних елементів у навчальний процес для розвитку дослідницьких та критичних навичок у дітей.

Таким чином, результати опитування свідчать про високий рівень пізнавальної активності дітей дошкільного віку, їхнє бажання взаємодіяти з природним середовищем і розвиватися через творчі та дослідницькі заняття. Важливо враховувати різноманіття інтересів та вподобань дітей, що дозволяє зробити процес навчання більш індивідуалізованим та захоплюючим для кожного.

Процес дослідження ефективності використання природних ресурсів у формуванні пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку передбачав комплексний підхід, що включав різноманітні методи взаємодії з природними об'єктами та явищами. Природа є безпосереднім джерелом для розвитку

пізнавальних здібностей дітей, оскільки вона пропонує безмежний простір для досліджень і відкриттів. Важливість цього аспекту обґрунтовується тим, що дитина, перебуваючи в безпосередньому контакті з природним середовищем, активно включається в процес пізнання, що, у свою чергу, стимулює розвиток її інтелектуальних і творчих здібностей[71].

Однією з основних задач, що ставилася в межах дослідження, було визначення ролі природних ресурсів у розвитку пізнавальної активності дітей. Використання таких природних об'єктів, як рослини, ґрунт, камені, вода та інші матеріали, дозволяє дітям не лише спостерігати за змінами, що відбуваються у природі, а й брати участь у практичних дослідженнях. Зокрема, вода як природний елемент дала можливість дітям експериментувати з її властивостями, наприклад, досліджувати процеси замерзання і плавлення, зміни стану води під дією температури.

Крім того, велика увага була зосереджена на використанні природних матеріалів для створення моделей і об'єктів. Наприклад, робота з глиною дозволила дітям не тільки розвивати свої творчі здібності, а й засвоювати основи природничих наук через експериментальні дії. Важливою частиною цього процесу стало заохочення дітей до самостійних спостережень і досліджень, що сприяло розвитку їхніх критичних і аналітичних навичок. Під час роботи з природними об'єктами діти не просто вивчали їх, а й активно взаємодіяли з ними, що допомагало формувати їхні інтереси та розвивати допитливість.

Практична частина дослідження включала серію спеціально організованих експериментів та занять, під час яких діти мали можливість взаємодіяти з природними матеріалами, вивчати їхні властивості та застосовувати їх у своїй творчій діяльності. Наприклад, заняття з використанням піску дозволили дітям не лише розвивати тактильні відчуття, а й проводити експерименти з різними консистенціями та текстурами піску, вивчати зміни його форми залежно від вологості. Це дало можливість зрозуміти,

як природні матеріали можуть взаємодіяти один з одним, а також як вони змінюються під впливом різних умов.

Особливою увагою користувалася організація експериментів із водою, де діти не лише спостерігали, але й здійснювали практичні експерименти, що дозволили їм побачити явища, які відбуваються в природі, такі як випаровування, замерзання, зміни кольору води. Це дало їм можливість на практиці відчувати, як природні явища пов'язані між собою і які зміни можуть відбуватися в результаті впливу навколишнього середовища.

Використання природних матеріалів для створення об'єктів мистецтва і моделей дало змогу дітям розвивати не тільки пізнавальні інтереси, а й творче мислення. Наприклад, створення фігур з глини дозволило дітям не лише вивчити властивості цього матеріалу, але й активно брати участь у процесі творчості, що сприяло розвитку їхньої фантазії та уяви.

Природні ресурси є чудовим інструментом для заохочення дитячої активності та самостійності. Діти можуть розвивати свої здібності до спостереження, аналізу та висновків, проводячи різноманітні експерименти та дослідження з природними об'єктами. З кожним досвідом контакту з природою діти поглиблюють свої знання і розуміння навколишнього світу. Крім того, використання природних ресурсів в освітньому процесі сприяє розвитку дитячої творчості. Воно надає можливості для самостійного і творчого використання матеріалів та непередбачуваних експериментів. Це допомагає дітям розвивати творче мислення, уяву та інтелектуальний потенціал.

Вивчення природи через різні елементи, такі як рослини, тварини і мінерали, а також використання природних матеріалів, таких як гілочки, камінці і листя, дозволяє дітям спостерігати, досліджувати і взаємодіяти з навколишньою атмосферою у спонтанний і захоплюючий спосіб. Цей процес може бути дуже цікавим і захоплюючим для дітей, оскільки кожен природний елемент має свою унікальну форму, колір і структуру. Діти вчаться

спостерігати за цими явищами, відкривати для себе нову інформацію щодо оточуючого середовища і розуміти, як всі ці елементи взаємодіють взаємно.

Крім того, використання природних матеріалів, таких як гілки, каміння та листя, розвиває відчуття дотику та простору. Діти можуть розвивати свої органи чуття, відчуваючи текстуру, вагу і форму кожного предмета. Пошук і використання різних матеріалів для виробів розвиває творчість і уяву. Інтерес дітей до природи і природних матеріалів нескінченний, а час, проведений у природному середовищі, дозволяє дітям експериментувати і робити нові відкриття.

Свідоме використання природних ресурсів у навчальному процесі може стимулювати дитячу допитливість і бажання вчитися та заохочувати позитивну пізнавальну активність. Наприклад, працюючи з рослинами, діти можуть дізнатися про їхню будову, функції та процеси росту, розвинути дослідницькі навички та інтерес до біології. Контакт з природою заохочує дітей досліджувати і вчитися та сприяє позитивному розвитку когнітивних навичок. Наприклад, робота з рослинами відкриває захоплюючий світ біології і дозволяє дітям дізнатися про будову, функції та процеси росту рослин. Такі методи дослідження розвивають у дітей критичне мислення, аналітичні навички та вміння спостерігати й аналізувати явища, що їх оточують [72,73].

Крім того, ефективно використання природних матеріалів у навчанні допомагає дітям розвивати свої творчі здібності. Наприклад, робота з мінералами та камінням може стати джерелом натхнення для створення унікальних композицій та об'єктів. Цей творчий процес допомагає дітям розвивати уяву, моторику та естетичні почуття, а також виражати свої почуття і думки через мистецтво. Використання природних матеріалів також допомагає дітям розвивати спостережливість та увагу до деталей. Наприклад, використання листя дозволяє дітям досліджувати різні кольори, форми та текстури. Цей процес також розвиває спостережливість і вчить дітей бути уважними до свого оточення.

Створюючи експериментальні ситуації з природними матеріалами, такими як вода, пісок і глина, діти можуть досліджувати фізичні та хімічні властивості матеріалів і дізнаватися про їхній вплив на навколишню дійсність. Пісок - ще один чудовий матеріал для експериментів. З піском можна досліджувати різні текстури, форми та масштаби, вирощувати рослини та будувати споруди. Завдяки цим експериментам діти розвивають моторику, творчі здібності та просторове мислення. Глина також допомагає дітям дізнатися про фізичні та хімічні властивості матеріалів. Діти можуть створювати фігури та експериментувати з їхньою текстурою, кольором і в'язкістю, розвиваючи свої творчі здібності та поглиблюючи розуміння основ хімії та фізики. Під час дослідження було проведено серію простих експериментів з природними матеріалами, які сприяли розвитку пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку. Ці експерименти були організовані таким чином, щоб не лише зацікавити дітей, а й забезпечити можливість для активного пізнання навколишнього світу через практичну взаємодію з природними елементами. (табл.3.3) [73]:

Таблиця 3.1.3.

## Експерименти з природними матеріалами у дитячому садку

Експеримент	Матеріал	Опис
Властивості води	Вода	Діти досліджували, як вода змінюється при різних температурах, а також проводили експеримент із додаванням солі, спостерігаючи за її розчиненням та зміною смаку води.
Будування міста з піску	Пісок	Діти за допомогою піску створювали мініатюрне місто, використовуючи додаткові матеріали, такі як камінці, палички, гілочки для будівництва будинків, доріг, мостів. Це

		дозволяло не тільки побудувати "місто", а й обговорити структуру та елементи міської інфраструктури.
Моделювання глиняних фігур	Глина	Діти ліпили різні фігури з глини, експериментуючи з формами та текстурами. Кожен процес супроводжувався обговоренням можливостей використання глини для виготовлення різних виробів, що розвивало уяву та дрібну моторику.

У рамках першого експерименту з водою, діти мали можливість наочно спостерігати фізичні зміни, які відбуваються при зміні температури води, а також бачити, як сіль змінює її властивості. Це завдання активно зацікавило дітей та дозволило їм краще зрозуміти основні характеристики води. Додатково проводились дослідження щодо різних способів зміни смаку та чистоти води.

Будівництво міста з піску стало особливо популярним серед дітей, оскільки вони могли не лише створювати прості конструкції, але й за допомогою додаткових матеріалів (наприклад, маленьких камінців або гілочок) розвивати свої просторові уявлення, розуміння функцій різних частин "міста" і навіть втілювати власні ідеї щодо організації простору. Це заняття виявилось не тільки пізнавальним, а й дуже захоплюючим.

Моделювання фігур з глини відбувалося через творче ліплення. Діти ліпили тварин, людей та різноманітні предмети, одночасно вивчаючи властивості глини: її пластичність, здатність утримувати форму, а також важливість терплячості та акуратності під час роботи з матеріалом. В кінці кожного етапу дітям пропонувалося поділитися результатами, обговорити свої досягнення та обмінятися ідеями щодо вдосконалення своїх фігур.

Ці практичні експерименти дозволили дітям не лише вивчати фізичні властивості матеріалів, але й розвивати творчі та інтелектуальні здібності, що стало важливим кроком у розвитку їхньої пізнавальної активності та зацікавленості до навколишнього світу.

Використання природних матеріалів у навчанні дає дітям можливість проявляти творчість, стимулюючи їхнє мислення та уяву. Вони можуть використовувати природні об'єкти для створення ігрових сценаріїв або витворів мистецтва, що дозволяє розвивати навички самовираження та стимулює творчі здібності. Цей підхід сприяє не лише засвоєнню знань, але й розвитку таких якостей, як уява і самовираження, що є важливими для дітей. Окрім цього, заняття з природними матеріалами допомагають дітям відкривати нові способи самовираження, що підвищує їхню креативність. Взаємодія з природними ресурсами також мотивує дітей активно залучатися до навчального процесу, підвищуючи їхній інтерес до навчання й впевненість у собі [54].

Заняття, пов'язані з вивченням природи, розвивають у дітей уміння спостерігати, аналізувати явища навколо та робити логічні висновки. Наприклад, спостереження за ростом рослин дає можливість дітям аналізувати, як різні умови впливають на швидкість росту рослин. Це допомагає розвивати аналітичне мислення, вміння порівнювати явища та робити висновки. Такий процес підтримує розвиток критичного мислення, що є важливим аспектом навчання. Зокрема, через спостереження та дослідження діти вчаться виявляти закономірності та причинно-наслідкові зв'язки, що допомагає їм у подальшому розвитку когнітивних навичок.

Практичні дослідження є важливим елементом дошкільного навчання, адже фізична активність і безпосередній контакт з природними об'єктами допомагають дітям краще засвоювати нові знання. Діти можуть вивчати різні текстури та форми природних матеріалів, що підвищує ефективність навчання. Окрім того, природні матеріали дають можливість навчати дітей екологічним принципам, сприяючи формуванню відповідального ставлення до

навколишнього середовища. Такі заняття допомагають дітям усвідомити важливість охорони природи та її ресурсів, що має значний вплив на їхнє ставлення до екології в майбутньому [72,73].

Не менш важливою є роль природних матеріалів у вихованні екологічної свідомості. Взаємодія з природою під час навчання сприяє розвитку відповідальності за довкілля. Діти вчаться не тільки цінувати природу, але й відповідально ставитися до її збереження. Заняття на свіжому повітрі та робота з природними об'єктами також позитивно впливають на фізичний розвиток дітей, стимулюючи здоровий спосіб життя та активність на свіжому повітрі. Такі заняття допомагають дітям не тільки вивчати природу, а й формувати здорові звички та цінувати активний спосіб життя. Щоб підкріпити ці ідеї, ось табличка, яка може бути корисною для визначення основних переваг використання природних засобів у навчанні (табл.3.4.):

Таблиця 3.1.4.

Переваги використання природних засобів у навчанні дітлахів

<b>Переваги використання природних засобів у навчанні</b>	<b>Опис</b>
Сприяння фізичному та психічному здоров'ю	Робота з природними матеріалами та проведення часу на свіжому повітрі сприяє загартуванню організму та психічному релаксації.
Стимулювання інтересу до природи	Взаємодія з природою спонукає дітей цінувати красу природи та розвивати інтерес до її вивчення.
Розвиток екологічної свідомості	Робота з природою вчить дітей дбати про навколишнє середовище та розуміти важливість екологічних принципів.



Підтримка здорового способу життя	здорового	Активна взаємодія з природою та фізична активність сприяють здоровому розвитку та загартовують організм.
-----------------------------------	-----------	--

Використання природних ресурсів у навчанні має суттєвий вплив на фізичний розвиток дітей. Залучення дітей до активних дій, таких як рух, дослідження навколишнього середовища і взаємодія з природними об'єктами, сприяє розвитку координації та моторики. Крім того, таке навчання сприяє соціальному розвитку, адже взаємодія з природними матеріалами вчить дітей працювати в команді, ділитися ідеями та вирішувати конфлікти. Це формує навички співпраці і розвиток емпатії. Використання природних матеріалів в освіті забезпечує всебічний розвиток дітей, де вони не лише здобувають нові знання, а й удосконалюють свої фізичні, емоційні та соціальні компетенції [74,75].

Діти відчують, що процес навчання є цікавим і захоплюючим, оскільки він містить емоційно насичений досвід і дозволяє проявляти творчість та індивідуальність. Позитивне ставлення до навчання сприяє їхньому подальшому розвитку, в той час як спільна робота з природними матеріалами створює навчальне середовище, де діти навчаються взаємодіяти, ділитися ідеями та вирішувати проблеми. Це не лише покращує навчальний процес, але й допомагає розвивати важливі навички спілкування та співпраці, які є основою успішної соціалізації в сучасному суспільстві.

Навчання з використанням природних матеріалів також допомагає дітям розвивати самооцінку та впевненість у собі. Коли вони мають можливість створювати щось своїми руками і проявляти свою індивідуальність, вони відчують більшу впевненість у своїх силах, що сприяє їхньому емоційному розвитку та мотивації до навчання. Такі активності стимулюють критичне мислення і навички вирішення проблем, оскільки діти взаємодіють з природними матеріалами, спостерігають за процесами і роблять висновки на основі власних спостережень [75].

Більше того, робота з природними об'єктами допомагає дітям краще розуміти і цінувати природу. Це сприяє формуванню екологічно свідомих громадян, які розуміють важливість захисту навколишнього середовища. Враховуючи сучасні екологічні проблеми, такий підхід підвищує мотивацію дітей до охорони природних ресурсів і екологічно стійкого розвитку. Крім того, робота з природними матеріалами розвиває соціальні та емоційні навички, зокрема емпатію, здатність до самовираження і будівництва міцних соціальних зв'язків. Діти вчаться дотримуватися правил, планувати свої дії та відповідально виконувати завдання, що є важливими навичками для успіху в навчанні та житті.

Навчання на основі природи також дозволяє знижувати рівень стресу і покращує психічне здоров'я дітей. Природні матеріали створюють сприятливу атмосферу для саморегуляції, що допомагає дітям краще керувати своїми емоціями і бути впевненими в різних ситуаціях. Крім того, цей підхід є економічно ефективним, оскільки природні матеріали доступні і не потребують великих витрат. Це дає можливість забезпечити якісне навчання навіть в умовах обмеженого бюджету, сприяючи екологічній стійкості та збереженню природних ресурсів. Використання природних матеріалів також допомагає підвищити обізнаність дітей щодо важливості охорони навколишнього середовища і сталого розвитку, що відповідає сучасним вимогам формування екологічно свідомого покоління [76].

Крім того, використання природних матеріалів в навчанні розвиває творчі здібності дітей, дозволяючи їм проявляти свою індивідуальність і створювати проекти, що сприяють самореалізації. Вони мають можливість працювати з різними природними об'єктами, що стимулює їхній творчий потенціал. Такий підхід також дозволяє інтегрувати різні предметні області і розвивати навички інтегрованого мислення, адже діти обмінюються знаннями з різних дисциплін.

Природні ресурси є важливим фактором для розвитку пізнавальних інтересів дітей. Дослідження природи стимулює їхній інтерес до навчання,

розвиваючи навички спостереження, аналізу і дослідження, що в свою чергу збагачує їх досвід і формує позитивне ставлення до процесу навчання [77]. Такий підхід має важливе значення для розвитку дітей до 6 років, сприяючи їх гармонійному розвитку в усіх сферах.

Проаналізовано ефективність використання природних матеріалів у розвитку пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку. Природні засоби є важливим фактором формування пізнавальних інтересів, особливо у дітей віком до 6 років.

### **3.3 Рекомендації з використанням засобів природи для формування пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку**

Завдання цього підрозділу — розробка практичних рекомендацій для вихователів та батьків щодо використання природних засобів у розвитку пізнавальних інтересів у дітей.

У сучасному світі розвитку дошкільнят приділяється все більше уваги. Виховання та інструктаж дітей у цей період є ключовим для формування їхньої особистості та підготовки до подальшого життя. Важливим аспектом дошкільної освіти є використання природних ресурсів для розвитку пізнавальних інтересів дітей. Контакт з природою стимулює допитливість і допомагає дітям пізнавати навколишній світ та розвивати свою індивідуальність на кожному етапі розвитку. Природа має унікальну здатність стимулювати інтелект дітей та розвивати їхні пізнавальні навички. Використовуючи ресурси природи для навчання, діти пізнають навколишній світ, розуміють закони природних процесів і виявляють бажання отримувати нову інформацію. Це не тільки дає дітям можливість навчатися, а й сприяє загальному розвитку та вихованню гармонійної особистості.

У сучасній педагогіці велика увага приділяється розробці практичних порад щодо використання природних ресурсів у вихованні малюків. Це сприяє створенню ефективних та інноваційних освітніх методик, які враховують

потреби та особливості окремих дітей. Використання природних матеріалів в освітньому процесі не тільки розширює можливості навчання, а й сприяє психологічному і фізичному розвитку та формуванню позитивного ставлення до навчання [77].

Використання природних матеріалів для розвитку пізнавальних здібностей у малюків є ефективним лише за умови правильної організації підходу та дотримання методичних рекомендацій. Перш за все, важливо забезпечити асортимент природних матеріалів, що відповідає віковим особливостям дітей. Це можуть бути рослини, каміння, листя, гілки, вода тощо, які дозволяють дітям досліджувати навколишній світ. Найголовніше - забезпечити різноманітні природні матеріали, що відповідають віковим особливостям дітей. Рослини, каміння, листя, гілки, вода і т.д. повинні заохочувати дітей досліджувати навколишній світ.

Далі важливо розробити та впровадити методичні підходи, спрямовані на стимулювання пізнавальних інтересів дітей. Це передбачає створення ігрових ситуацій, проведення експериментів і спостережень, а також використання низки інтерактивних методів, які дозволяють дітям активно взаємодіяти з природними матеріалами та вчитися на них. Оскільки різні діти мають різні стилі навчання та потреби, важливо створювати адаптивне середовище, яке враховує їхні індивідуальні потреби та здібності.

Також важливо розробити цікаві та стимулюючі навчальні програми з використанням природних елементів. Програма повинна бути спрямована на розвиток різних аспектів особистості дитини, включаючи когнітивні, моторні, емоційні та соціальні навички. Спостереження за флорою та фауною, експерименти з водою і ґрунтом, створення природних колажів та інші творчі проекти. Методичні рекомендації щодо використання природних ресурсів для формування пізнавальних інтересів дітей включають такі аспекти [78,79]

**1.Створення стимулюючого середовища:** Забезпечити доступ до природних об'єктів і створити стимулююче навчальне середовище, яке заохочує до активного навчання та відкриттів. У цій методиці важливо не лише

забезпечити доступ до природних об'єктів, а й активно інтегрувати їх у навчальний процес, щоб діти активно вчилися і досліджували.

По-перше, важливо створити середовище, багате на різноманітні природні матеріали, такі як рослини, каміння, гілки, листя і вода. Ці матеріали повинні бути легкодоступними для дітей, щоб вони могли використовувати їх у будь-який час і в будь-яких навчальних ситуаціях. По-друге, саме середовище має бути стимулюючим і заохочувати дітей до активних досліджень. Наприклад, слід створити спеціалізовані робочі місця з використанням природних матеріалів, де діти можуть вільно експериментувати, спостерігати і взаємодіяти. Таке стимулююче середовище допомагає підвищити мотивацію та пізнавальний інтерес дітей.

Важливо також демонструвати природні матеріали різних форм і розмірів, щоб діти могли відчувати їхню різноманітність і розвивати свою творчість та уяву. Наприклад, різні види каміння, листя різних форм і кольорів, рослини з різною структурою можна досліджувати і використовувати для вирішення творчих завдань. Важливо створити безпечне і спокійне середовище, де діти почуватимуться безпечно і комфортно, експериментуючи і досліджуючи з природними матеріалами. Забезпечення безпечного простору для взаємодії з природою є важливим аспектом цієї методики.

**2. Використання різноманітних методів:** Використання різноманітних педагогічних методів у взаємодії з природними об'єктами є важливим аспектом успішної методики розвитку пізнавальних інтересів дітей. Це передбачає використання широкого спектру педагогічних підходів та інструментів, які заохочують активну участь та взаємодію з природними об'єктами, що оточують дітей.

Одним з перших і основних методів є використання гри як інструменту навчання. Через гру діти можуть експериментувати, досліджувати та взаємодіяти з природними матеріалами. Через гру діти можуть робити оригінальні відкриття, розвивати свої творчі здібності та пізнавати навколишній світ у захоплюючий і динамічний спосіб.

По-друге, експериментування - ще один важливий спосіб пізнання дітьми світу природи. Експерименти з різними природними матеріалами дозволяють дітям самостійно відкривати закономірності та властивості об'єктів, спостерігати за змінами та досліджувати результати. По-третє, важливо включати в процес навчання творчі завдання. Це може бути виготовлення різних об'єктів з природних матеріалів, малювання рослинними барвниками або створення природних вигинів. Такі завдання розвивають творчість та уяву дітей і підвищують їхній інтерес до вивчення природи. По-четверте, використання різних методів навчання забезпечує врахування індивідуальних особливостей кожної дитини. Використовуючи різні підходи, вчителі можуть створити навчальне середовище, яке відповідає потребам та інтересам кожного учня [75].

Використання різних методів навчання, таких як ігри, експерименти та творчі завдання, є важливою складовою методів, спрямованих на розвиток пізнавальних інтересів дітей молодшого віку. Ці методи допомагають створити стимулююче та цікаве навчальне середовище, яке заохочує до активного навчання та взаємодії з природними об'єктами.

**3. Індивідуалізація підходів:** Такий підхід враховує унікальні характеристики кожної дитини та адаптує методи навчання до її потреб і здібностей. Цей підхід враховує особисті риси кожної дитини та адаптує методи навчання до її потреб і здібностей.

По-перше, індивідуалізація підходу вимагає ретельного вивчення особливостей кожної дитини. Це означає врахування рівня її розвитку, інтересів, здібностей та особливостей. Наприклад, одна дитина може віддавати перевагу експериментуванню, а інша - творчим підходам до навчання. По-друге, індивідуальний підхід означає адаптацію методів навчання до потреб кожної окремої дитини. Це може включати використання різних методів навчання, варіювання складності завдань, надання додаткової підтримки та завдань для задоволення потреб учнів. По-третє, індивідуалізація допомагає створити навчальне середовище, яке враховує різноманітність потреб і

здібностей дітей. Таким чином, діти почуваються більш впевнено та успішно в навчальному процесі, коли отримують індивідуально підбрану підтримку та стимулюючі завдання. По-четверте, індивідуальний підхід мотивує до навчання та стимулює пізнавальні інтереси дітей. Якщо діти відчують, що навчальний процес відповідає їхнім потребам та інтересам, вони виявляють більшу зацікавленість і прихильність до вивчення нового матеріалу.

Індивідуальний підхід до використання природних ресурсів в освіті є запорукою успішного навчання дітей. Враховуючи особистий потенціал кожної дитини та розробляючи методи навчання, можна створити навчальне середовище, яке підтримує розвиток і педагогічна діяльність з дітьми.

**4. Забезпечення розвитку всіх аспектів особистості:** Спілкування з природою та її елементами розвиває когнітивні, моторні, емоційні та соціальні навички дітей. Забезпечення розвитку всіх аспектів особистості дошкільника через використання природних ресурсів в освіті є одним з ключових елементів успішної освітньої практики. Ця методика передбачає не лише формування пізнавальних навичок, а й цілісний розвиток особистості дитини через позитивну взаємодію з природою та її елементами.

По-перше, забезпечення розвитку всіх аспектів особистості передбачає розвиток когнітивних навичок дитини. Взаємодія з природними об'єктами та матеріалами дає дітям можливість досліджувати, відкривати нове та розширювати свої знання про світ навколо. По-друге, такий підхід передбачає розвиток моторики дитини. Вплив природних матеріалів, таких як пісок, гілки та вода, допомагає розвивати моторику, координацію та здатність до самостійного пересування.

По-третє, навчання на природі сприяє емоційному розвитку дітей. Природні об'єкти та елементи навколишнього середовища часто викликають позитивні емоції та цікавість. По-четверте, методика сприяє розвитку соціальних навичок. Взаємодія з малюками з використанням природних матеріалів сприяє формуванню міцних соціальних зв'язків, заохочуючи до спільної діяльності, співпраці та взаєморозуміння [78].

**5. Постійне вдосконалення:** Безперервний професійний розвиток вчителів і педагогів є невід'ємною частиною сучасної освітньої практики, оскільки швидкі зміни в освітній галузі вимагають від вчителів і педагогів постійного розвитку та адаптації до нових вимог і викликів. Ця методологія передбачає систематичне оновлення знань, навичок і методів роботи та обмін досвідом з колегами задля покращення якості навчального процесу.

Перш за все, важливо опанувати нові педагогічні методи та підходи, які відповідають сучасним вимогам освітнього середовища. Це стосується активних методів навчання, диференційованого підходу, інтерактивних методик та методів зворотного зв'язку. Вивчення нових методів допомагає вихователям і вчителям адаптуватися до різних потреб та унікальні риси кожної дитини та ефективно впроваджувати інноваційні підходи. По-друге, важливим елементом безперервного вдосконалення є вивчення нових технологій та інструментів, які можна використовувати в освітньому процесі. Це стосується використання інтерактивних дошок, онлайн-ресурсів, відео- та аудіоматеріалів, мультимедійних презентацій. Оволодіння цими технологіями може допомогти педагогам та вчителям створити більш цікаве та ефективне навчальне середовище для дітей.

По-третє, важливим аспектом безперервного вдосконалення є розвиток здатності до рефлексії та аналізу власного викладання. Педагоги повинні регулярно аналізувати власну роботу, визначати свої сильні та слабкі сторони і шукати шляхи вдосконалення своєї практики. Безперервний професійний розвиток викладачів і тренерів є ключовим елементом у забезпеченні якісного та ефективного викладання. Це необхідно для того, щоб покращити професійний розвиток вчителів, створити стимулююче навчальне середовище та забезпечити гарне навчання дітей.

Також важливо навчати вчителів і батьків ефективним стратегіям використання природних ресурсів в освіті. Це включає не лише вивчення природних ресурсів, а й розуміння їхнього потенціалу для розвитку та навчання дітей. Педагоги та батьки можуть навчитися методам і підходам



ефективного використання цих ресурсів у навчальному процесі з урахуванням вікових та індивідуальних потреб кожної дитини [79]. Педагогам і батькам важливо знати, як стимулювати інтерес дітей до природних матеріалів, заохочувати їх активне використання та розвивати творче мислення і дослідницькі навички.

Для цього можна організовувати навчальні семінари, воркшопи та консультації для вчителів і батьків. На цих заходах учасники можуть дізнатися про різні природні матеріали, як їх використовувати в класі та отримати практичні поради, як створити стимулююче навчальне середовище. Завдяки цим заходам вчителі та батьки можуть впевнено інтегрувати природні матеріали у свою педагогічну практику та заохочувати дітей до навчання, досліджуючи навколишній світ. Методика ефективного використання природних матеріалів у дошкільній освіті передбачає підтримку вчителів і вихователів, які її впроваджують. Педагогам важливо звертатися за порадами та підтримкою до досвідчених колег та експертів у галузі освіти та дитячого розвитку. Це дозволить їм ефективно впроваджувати набуті знання та навички в практику та вирішувати можливі труднощі, які можуть виникати під час роботи з природними матеріалами (табл.3.5).

Таблиця 3.1.5.

Методичні рекомендації щодо використання природних засобів для формування пізнавальних інтересів дітей до 6 років

<b>Методика</b>	<b>Опис</b>
Створення стимулюючого середовища	Забезпечення доступу до природних матеріалів та створення стимулюючого навчального середовища, що сприяє активності дітей.
Використання різноманітних методів	Застосування різноманітних методів навчання, таких як гра, експеримент, творчі завдання, що стимулюють активність дітей.

Індивідуалізація підходів	Врахування індивідуальних особливостей кожної дитини та адаптація методів навчання до їхніх потреб та можливостей.
Забезпечення розвитку всіх аспектів особистості	Розвиток не лише пізнавальних, а й рухових, емоційних та соціальних навичок через взаємодію з природою та її елементами.
Постійне вдосконалення	Постійне професійне зростання вчителів та вихователів, вивчення нових методик та обмін досвідом для покращення навчального процесу.

Ця таблиця дає педагогам і батькам основу для планування та впровадження методів формування пізнавальних інтересів дошкільників через взаємодію з природними матеріалами.

Нарешті, важливим елементом ефективного методичного підходу є регулярне оцінювання та аналіз результатів використання природних ресурсів в освітньому процесі. Це дозволяє виявити успішні методи і прийоми та внести відповідні корективи для підвищення ефективності навчання з природними ресурсами. Систематичне оцінювання результатів дає можливість вчителям і вихователям точно оцінити вплив використання природних ресурсів на пізнавальні здібності та інтелектуальний розвиток дітей. Таким чином, вони можуть виявити успішні підходи та визначити, де потрібні подальші вдосконалення або зміни. Важливою частиною цього процесу є не лише оцінка результатів, але й постійний аналіз освітньої практики та визначення можливостей для вдосконалення і розвитку.

Оцінюючи результати використання природних ресурсів в освіті, слід звертати увагу не лише на академічну успішність дітей, а й на їхній загальний розвиток та психосоціальне благополуччя. Важливо враховувати якість взаємодії з природними матеріалами, рівень мотивації та зацікавленості дітей у процесі навчання, їхню загальну емоційну та психологічну стабільність [80].

Після оцінки та аналізу результатів використання природних ресурсів у навчанні важливо внести відповідні корективи та зміни в освітні практики. Це може включати використання нових методів, модифікацію існуючих підходів та підвищення кваліфікації викладацького складу. Цей циклічний процес вдосконалення забезпечує постійне покращення освітнього процесу та гарантує якість розвитку малечі. Необхідно також розробляти підходи, що враховують індивідуальні особливості, потреби та здібності кожної дитини. Розробка персоналізованих навчальних планів і програм дозволяє кожному учневі максимально ефективно використовувати природні ресурси для навчання, сприяючи його когнітивному розвитку та майбутньому успіху.

Для того, щоб успішно використовувати природу в навчанні дітей, важливо враховувати потреби та особливості кожної окремої дитини. Педагоги повинні уважно спостерігати за реакцією дітей на навчальну діяльність на природі та адаптувати програми відповідно до їхніх індивідуальних потреб. Оскільки кожна дитина має унікальний спосіб сприйняття і навчання, важливо уважно спостерігати за реакцією дітей і реагувати відповідно. Адаптація програм до індивідуальних вимог малюків може вимагати зміни підходів і методів викладання, щоб підвищити ефективність і розуміння. Наприклад, деякі діти добре реагують на візуальні методи навчання, тоді як інші віддають перевагу більш практичній взаємодії з природними матеріалами. Також важливо використовувати додаткові ресурси та матеріали для навчання дітей з різними потребами. Наприклад, діти з вадами зору можуть краще зрозуміти природні явища за допомогою спеціально розроблених аудіоматеріалів і тактильних іграшок [80,81].

Також важливо надавати додаткову підтримку учням з індивідуальними освітніми потребами. Це можуть бути індивідуальні консультації з учителями, спеціалізована підтримка логопеда або розробка індивідуальних навчальних планів. Вчителі повинні створити відповідне середовище для дітей, враховуючи їхні потреби та здібності. Індивідуальні зустрічі з учителями є ефективним способом оцінки потреб дітей та розробки індивідуальних

стратегій навчання. Експертна підтримка вчителів з специфічними потребами може надати додаткові ресурси та підходи до навчання діти з унікальними вимогами. Ці фахівці володіють спеціальними знаннями про ефективні методи та підходи до навчання таких дітей і можуть надати підтримку та поради вчителям. Розробка індивідуальних навчальних планів є ще одним важливим аспектом підтримки дітей із специфічними освітніми потребами. Ці плани допомагають вчителям адаптувати навчальні матеріали до потреб кожної дитини, беручи до уваги її сильні та слабкі сторони.

Важливо також постійно розвивати природничі методи навчання, використовуючи нові підходи та технології. Безперервний професійний розвиток вчителів та обмін досвідом між вчителями є важливими елементами для постійного покращення якості навчання на основі природи. Постійне вдосконалення використання природних ресурсів в освіті є необхідною умовою ефективного та сучасного освітнього процесу. Беручи до уваги нові підходи та технології, вчителі можуть адаптувати свої методи до мінливих потреб учнів та вимог сучасного освітнього середовища. Одним із способів постійного вдосконалення є професійний розвиток. Відвідуючи тренінги, семінари, конференції та інші освітні заходи, вчителі можуть дізнатися про нові методи і прийоми викладання та поділитися своїм досвідом і знаннями зі своїми колегами [82].

Важливо також заохочувати вчителів до самоосвіти та розвитку. Вчителі можуть досліджувати наукову літературу, використовувати онлайн-ресурси та професійні платформи для професійного розвитку та вивчення нових методів і підходів. Обмін досвідом між вчителями є ще одним важливим елементом безперервного розвитку. Вчителі можуть ділитися своїм досвідом, найкращими практиками та інноваціями на професійних форумах і конференціях та обговорювати їх з колегами на рівні школи. Нарешті, підтримка керівництва школи має важливе значення для постійного вдосконалення використання природних ресурсів в освіті. Керівництво може створити необхідні умови для професійного розвитку вчителів, фінансово

підтримувати їхню участь в освітніх заходах та сприяти обміну досвідом між вчителями.

Таким чином, використання природних ресурсів для розвитку бажання дітей до вивчення нового виявилось ефективною і цінною освітньою стратегією, спрямованою на глибоке залучення дітей до процесу навчання і розвитку. Наведені вище методичні рекомендації надають педагогам конкретні інструменти та стратегії для створення стимулюючого навчального середовища та розвитку творчих здібностей і пізнавальних інтересів дітей. Ретельна організація навчального процесу з використанням природних матеріалів, індивідуальний підхід до кожної дитини, залучення батьків та співпраця з ними, а також постійне вдосконалення методів навчання є ключовими елементами для успіху цієї стратегії навчання. Крім того, не слід забувати про важливість екологічної освіти та прихильності до принципів збереження природи. Використання природних ресурсів в освіті має велике екологічне та соціокультурне значення, оскільки сприяє формуванню екологічно орієнтованого підходу та розвитку дбайливого ставлення до природного середовища [83].

Тому методичні рекомендації щодо використання природних ресурсів для формування сприяння розвитку пізнавального інтересу малят є важливим засобом досягнення високої якості у цілісному розвитку дітей та сприяють підвищенню ефективності освітнього процесу в цілому.

Розроблено практичні рекомендації для вихователів та батьків щодо використання природних засобів у розвитку пізнавальних інтересів дітей. Рекомендації, засновані на дослідженнях, допоможуть сприяти розвитку пізнавальних інтересів у дітей через ефективне використання природних матеріалів.

## ВИСНОВОК ДО ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ

Експериментальне дослідження ефективності практичних занять у розвитку цікавості до пізнання у малят показало, що такий підхід має значний вплив на їхній загальний розвиток. Аналіз результатів опитувань вихователів і дітей показує важливість комплексного підходу до розвитку пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку. Вихователі підкреслюють значення активного пізнання навколишнього світу, вказуючи на роль педагогічного впливу, соціального оточення та особистих якостей дитини. Враховуючи це, для розвитку пізнавальної активності дітей необхідно створювати середовище, яке сприяє різноманітним методам навчання, таким як інтеграція ігрових та творчих підходів, використання природних ресурсів та експериментальних занять.

Щодо методів стимулювання пізнавальної активності, більшість вихователів вважають важливим використання природного середовища через екскурсії, прогулянки та спостереження. Оскільки діти виявляють високий інтерес до тварин і рослин, ці теми варто інтегрувати в освітні програми, поєднуючи їх із творчими майстер-класами та іграми з природними матеріалами. Такий підхід сприяє розвитку як пізнавальних, так і творчих здібностей дітей.

З іншого боку, результати опитування дітей показують, що більшість з них висловлюють бажання брати участь у прогулянках на природі та захоплюються темою тварин і рослин. Це свідчить про важливість регулярних виїздів на природу, які мають велике значення для формування пізнавальних інтересів дітей. Однак також потрібно враховувати індивідуальні потреби дітей, оскільки не всі з них виявляють однаковий інтерес до таких заходів, що вимагає більш персоналізованого підходу.

Крім того, зацікавленість дітей до експериментів і дослідів підтверджує важливість інтеграції наукових елементів у процес навчання. Це дозволяє дітям розвивати дослідницькі навички та критичне мислення. У зв'язку з цим,

рекомендується впроваджувати в навчальний процес прості наукові експерименти, які дозволять дітям вивчати природу та взаємодіяти з навколишнім середовищем через практичні дії.

Вихователям та батькам слід активно підтримувати дітей у їхніх пізнавальних прагненнях, створюючи можливості для взаємодії з природним середовищем і стимулюючи інтерес до наукових і творчих активностей. Це дозволить не лише розвивати пізнавальні інтереси, а й формувати соціальні та комунікативні навички, що є основою для подальшого навчання та розвитку особистості дитини.

Таким чином, для ефективного розвитку пізнавальних інтересів дошкільнят важливо створювати різноманітне та підтримуюче середовище, яке включає екскурсії, творчі заняття, використання природних матеріалів та експериментальні форми діяльності. Батьки та вихователі повинні активно взаємодіяти для забезпечення індивідуалізованого підходу до кожної дитини, що сприятиме розвитку її пізнавальної активності та інтересу до навколишнього світу.

## ВИСНОВКИ

У результаті дослідження було визначено, що формування пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку є комплексним процесом, що залежить від ряду педагогічних, психологічних та практичних умов. У першому розділі розглянуто теоретичні основи пізнавального інтересу та роль психолого-педагогічної підтримки в його розвитку, зокрема через створення відповідних умов для дітей. Другий розділ підкреслює важливість практичних методів, таких як екскурсії, ігрові заняття та творча діяльність, для стимулювання пізнавальної активності через природу. Третій розділ аналізує експериментальне дослідження, яке підтвердило ефективність використання природних ресурсів і практичних занять для розвитку інтересу у дітей. Усі результати дослідження дозволили сформулювати рекомендації для вихователів і батьків щодо застосування ефективних методик для підтримки пізнавальної активності дошкільнят.

**1. Визначення змісту поняття «пізнавальний інтерес» та його основні характеристики у дошкільному віці:** Пізнавальний інтерес у дошкільному віці є ключовим чинником розвитку когнітивних здібностей дитини. Він характеризується здатністю до самостійного пошуку нових знань, активного ставлення до навколишнього світу та розширення досвіду. У дошкільному віці цей інтерес формується через спостереження, питання, ігри та спільну діяльність з дорослими.

**2. Основні методи та стратегії психолого-педагогічної підтримки пізнавальної активності у дітей дошкільного віку:** Психолого-педагогічна підтримка пізнавальної активності дітей досягається через використання інтерактивних методик, таких як дидактичні ігри, проблемне навчання та індивідуальний підхід до кожної дитини. Емоційна підтримка, заохочення до самостійних відкриттів та створення розвивального середовища сприяють розвитку інтересу до пізнання.



**3. Педагогічні умови для стимулювання пізнавального інтересу у дошкільників:** Серед основних умов стимулювання пізнавального інтересу можна виділити створення розвивального середовища, використання природних ресурсів у навчальній діяльності та застосування активних методик навчання, таких як проектна діяльність і експериментування. Це дозволяє дітям не лише отримувати нові знання, але й активно їх осмислювати і застосовувати на практиці.

**4. Роль сезонних екскурсій і навчальних прогулянок у розвитку пізнавальних інтересів у дітей:** Сезонні екскурсії та навчальні прогулянки сприяють розвитку пізнавальної активності дітей, оскільки дають можливість наочно спостерігати зміни в природі та взаємозв'язки між різними явищами. Така діяльність стимулює цікавість і бажання дізнаватися більше про навколишній світ.

**5. Ефективність ігрових методик та активних занять із використанням природних ресурсів:** Ігрові методики, які включають використання природних матеріалів, сприяють розвитку уяви, творчих здібностей та пізнавальної активності дітей. Взаємодія з природними об'єктами допомагає розвивати здатність до спостереження, аналізу та класифікації.

**6. Вплив творчих майстер-класів та наочних демонстрацій на підтримку інтересу дітей до природи:** Творчі майстер-класи та наочні демонстрації є потужними засобами підтримки інтересу дітей до природи. Вони дають можливість не лише побачити, а й активно долучитися до творчого процесу, що значно збільшує зацікавленість і сприяє глибшому усвідомленню природних явищ.

**7. Проведене дослідження підтвердило високу ефективність використання експериментальних занять для стимулювання пізнавальної активності дітей дошкільного віку.** Такий підхід сприяє розвитку у малят дослідницьких навичок та критичного мислення, що є важливим елементом загального розвитку.

8. Дослідження також показало значущість застосування природних засобів у формуванні пізнавальних інтересів дітей. Інтеграція природних ресурсів, таких як екскурсії, спостереження за рослинами та тваринами, має важливе значення для розвитку пізнавальної активності дошкільників, що підтверджується високим рівнем інтересу дітей до цих тем.

9. На основі результатів дослідження розроблені рекомендації для вихователів та батьків щодо використання природних засобів у розвитку пізнавальних інтересів у дітей. Рекомендується активно залучати дітей до практичних занять з використанням природних матеріалів, організовувати прогулянки на природі та проводити прості наукові експерименти для розвитку творчих і дослідницьких навичок у дітей.

Проведене дослідження підтвердило важливість комплексного підходу до формування пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку, включаючи психолого-педагогічну підтримку та використання природних ресурсів. Експериментальні заняття, сезонні екскурсії та ігрові методики сприяють розвитку критичного мислення, дослідницьких навичок та творчої активності у дітей молодшого дошкільного віку.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Айзенбарт М.М. Формування соціально-комунікативної компетенції дітей старшого дошкільного віку в процесі ігрової діяльності: дис... канд. пед. наук. 13.00.08. дошкільна педагогіка. Одеса. 2016. 274 с.
2. Біла І. М. Світосприйняття: основи та передумови у дошкільному віці / І. М. Біла // Вісник Національної академії педагогічних наук України. – 2016. – № 1. – С. 30-40.
3. Біла І. М. Розвиток пізнавальної діяльності дошкільників / І. М. Біла. – Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В. С., 2009. – 120 с.
4. Бурчак К.І., Руденко В. М. Формування у дошкільників емоційно-ціннісного ставлення до довкілля засобами гри. Наука, освіта, суспільство очима молодих: Матеріали XII Міжнародної науково–практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих науковців. Рівне: РВВ РДГУ, 2019. С.18, 19.
5. Біла І. М. Індивідуальні особливості сприймання, їх роль у конструюванні реальності / І. М. Біла // Актуальні проблеми психології: зб. наук. Праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – К: Видавництво «Фенікс», 2012. – Т. XII. Психологія творчості. – Вип. 15. – С. 62-68.
6. Білан О.І., Низовська О.В. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільня». Тернопіль: ТОВ мандрівець. 2017. 256 с.
7. Бузько В. Л. Наступність у формуванні пізнавального інтересу до фізики учнів початкової та основної школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Бузько Вікторія Леонідівна ; Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. К. Винниченка. – Кіровоград, 2014. – 20 с.
8. Бочелюк О. І., Горопаха Н. М. Кімнатне квітникарство в дошкільному закладі. Вид. 2-ге, доп. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2015. 240 с
9. Власова О. І. Педагогічна психологія: Навч. посіб / О. І. Власова. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.

10. Вербовський, І. А. (2020). Нормативно-правове регулювання організації інклюзивної освіти в Україні. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи, (9), 75-78.

11. Гриневич О.П. Ефективність ігрових методик у формуванні рухових навичок у дітей дошкільного віку. Молодий науковець. 2019. № 7(51). С. 208-215.

12. Гордійчук М.С. Проблема створення предметно-ігрового середовища у різноманітних наукових підходах: збірник наукових праць: Дошкільна освіта у сучасному соціокультурному просторі. Полтава. 2018. Випуск 2. С. 48-52.

13. Галина Кіт. Пошуково-дослідницька діяльність дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: засадничо-процесуальний аспект // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 4-5 квітня 2012 р.) / За ред. Г.С. Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця: ФОП Корзун Ю.Д., 2012. – С. 100–105.

14. Голюк О.А. Методичні аспекти розвитку системного мислення дітей старшого дошкільного віку засобами ТРВЗ-педагогіки / О.А. Голюк // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 4-5 квітня 2012 р.) / за ред. Г.С. Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2012. – С. 116–122.

15. Дубасенюк О. А. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти // Інноваційні аспекти підготовки фахівців в умовах модернізації освітнього

простору : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Новоград-Волинський, 2018. С. 12–21.

16. Даниленко О.П. Роль ігрових вправ у розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Сучасні проблеми медицини і педагогіки. 2020. № 4(76). С. 23-29.

17. Даниленко В.І. Роль експериментів у формуванні пізнавальних інтересів у дітей молодшого дошкільного віку. Педагогічна думка. 2018. № 6(42). С. 67-74.

18. Дитина – педагог : сучасний погляд. Психолого-педагогічні та соціальні аспекти сучасної дошкільної та початкової освіти / О. П. Аматьєва, Г. В. Беленька, Н. В. Гавриш, В. В. Докучаєва, В. В. Желанова. – Луганськ : Видавництво ДЗ «Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка», 2010. – 492 с.

19. Жукова Т.П. Методика організації практичних занять з мовлення у дитячому садку. Мовознавство та літературознавство. 2020. № 2(18). С. 64-71.

20. Загоруйко Т.Ю. Ранній розвиток дитини — право кожного: збірник матеріалів Всеукраїнського форуму (м. Київ, 20 квітня 2019 р.). Київ: НЕНЦ, 2019. С. 121-124

21. Загадковий світ емоцій. Розвиток емоційної сфери дошкільників / Упоряд. І. В. Молодушкіна. 2-ге вид. Харків: Вид. група «Основа», 2011. 207 с.

22. Зацаринна А. О., Коваль В.О., Кисла О.Ф. Наступність між дошкільною і початковою освітою в екологічному вихованні дітей. Інноваційна педагогіка. 2021. № 40. С. 24-27

23. Крутій К.Л. Ключові компетенції дітей дошкільного віку як результат якісної освіти. Формування професійної компетентності вихователя дошкільного навчального закладу в умовах глобалізації: збірник наукових праць. Матеріали V Міжнародних педагогічних читань. Херсон, 2014. С.16-18.

24. Крамаренко В.О. Формування креативності дітей дошкільного віку за допомогою сучасного мистецько-ігрового матеріалу . Дитинство XXI століття: інноваційна освіта: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Кременчуцький педагогічний коледж імені А.С.Макаренка, 25-26 жовтня 2018 року) / [редактор-упорядник: Т.В.Кулікова]. Кременчук: Методичний кабінет, 2018. С.33-36.

25. Корякіна І.В. Розвиток творчості дітей дошкільного віку в процесі рухової діяльності. Сучасний рух науки: тези доп. V міжнародної науковопрактичної інтернет-конференції, 7-8 лютого 2019 р. Дніпро, 2019. С.347-350.

26. Кондратюк Н.П., Косарева О.І. Вплив ігрових технологій на розвиток креативності дітей старшого дошкільного віку. Наука, освіта, суспільство очима молодих: Матеріали VIII Міжнародної науково–практичної конференції студентів та молодих науковців. Частина 1. Психологопедагогічний напрям. Рівне: РВВ РДГУ. 2015. С.75-76.

27. Козак Л. Характеристика сучасних форм організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Інноватика у вихованні. 2020. Випуск 12. С. 49-57.

28. Ковальчук О.А. Роль розвивальних ігор у формуванні комунікативних навичок дітей дошкільного віку. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2019. № 2(34). С. 112-120.

29. Квас О. Організаційно-педагогічні умови формування соціально-комунікативної компетенції старших дошкільників засобами ігрової діяльності. Молодь і ринок. 2015. №7 (126). С. 6-12.

30. Кузьменко О.М. Методика організації експериментів у дошкільному навчальному закладі. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2019. № 4(40). С. 128-135.

31. Колеснік К.А. Основні орієнтири виховання підростаючого покоління в Україні / К.А. Колеснік // Наукові пошуки XXI століття:

молодіжний вимір III Міжнародної дистанційної науково-практичної конференції. – Київ, 2015. – С. 177–182.

32. Крутій К.Л. Актуальність і значущість впливу STREAM – освіти на формування культури інженерного мислення в дошкільників. Sandomierz, Poland, 2017. – С. 192–197.

33. Ковальова О.М. Використання ігрових технологій у розвитку емоційної сфери дітей дошкільного віку. Психологічні науки: проблеми і пошуки. 2019. № 2(46). С. 76-82.

34. Карук І.В. Розвиток пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку в процесі експериментальної діяльності. Молодий вчений, 2018. №5.2 (57.2). С. 89-91.

35. Кисла О.Ф., Коваль В.О. Наступність у формуванні екологічної компетентності дітей дошкільного і молодшого шкільного віку засобами куточку живої природи / Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 28-29 березня 2023 р.) / за ред. О.П. Демченко, Н.О. Пахальчук; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної. Вінниця: ТОВ «МеркьюріПоділля», 2023. Вип. 12. С.452-456

36. Кошель А.П., Кошель В.М. Наступність в роботі закладу дошкільної освіти та початкової школи в умовах інтеграції інклюзії. Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. InterConf. 2020. С. 63-67.

37. Калашник В., Курлянцева О. Екологічна стежина для розвитку дитини. Дошкільне виховання. 2011. №4. С. 27-29.

38. Крутій К. Л. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоковотематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради.

Зимабілосніжка / К. Л. Крутій, І. Б. Стеценко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2017. 124 с.

39. Кіт Г.Г. Формування дослідницьких умінь як складової сенсорно-пізнавальної компетентності дітей дошкільного віку / Г.Г. Кіт // Стандарти дошкільної освіти: дискурс науки і практики : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 11 квітня 2014 року, м. Київ / ред. кол.: В.О. Огнев'юк, Л.Л. Хоружа, В.І. Юрченко, Г.В. Беленька. – Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 112–120.

40. Лисенко М.С. Використання ігрових методик для покращення пам'яті у дошкільників. Психологія та педагогіка. 2019. № 4(58). С. 132-137.

41. Ладовір С.О. Пізнавальний розвиток старшого дошкільника / С.О. Ладовір // Дошкільна освіта. – Запоріжжя: ЛПС, 2013. – 44 с.

42. Ладивір С. О. Дитина пізнає світ [Текст] / С. О. Ладивір // Виховательметодист дошкільного закладу. – 2015. – № 10. – С. 23-29.

43. Ляховець О.О. Розвиток творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку. Дошкільна освіта в сучасному освітньому просторі: проблеми та перспективи. Збірник тез за матеріалами Всеукр. науковопрактичної конференції (23 листопада 2017 року) / [гол. ред. Кузь В.Г.]. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. С. 43 – 46.

44. Лещенко О.М. Естетичне виховання дітей дошкільного віку. Дошкільне виховання. 2013. № 9. С. 12-16.

45. Лисенко Н. Організація і зміст дослідницької діяльності дітей у природі. Методика ознайомлення дітей з природою : хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / уклад. Н. М. Горопаха. Київ, 2014. С. 258–270.

46. Лисенко Н. Педагогіка українського дошкільця / Н. Лисенко, Н. Кирста: навч. посібн. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. - 360 с

47. Мозоль В. Розвиток пізнавальних інтересів старших дошкільників як наукова проблема. Педагогічний часопис Волині. 2018. №4(11). С. 33-38.

48. Лохвицька Л. В. Формування пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку в навчально-ігровому середовищі : дис... канд. пед. наук :



13.00.08 / Лохвицька Любов Василівна ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2014. – 216 с.

49. Методи вивчення психічного розвитку дитини – дошкільника: метод. посіб. для педагогів, практик. психологів, студ. серед. і вищ. пед. закл. / С.Є.Кулачківська (наук. ред), Т.О.Піроженко, Л.Г.Подоляк [та ін.]. К.: Світич, 2013. 40 с.

50. Мельник Т.І. Розвиток креативності дітей дошкільного віку за допомогою ігрових методик. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2018. № 3(35). С. 165-171.

51. Маленькі дослідники. Програма пізнавального розвитку дошкільників у пошуково-дослідницької діяльності // Палітра педагога. – 2008. – № 2. – С. 11.

52. Марценюк М.О., Лобас І.Г. Дошкільна освіта як основа формування особистості: збірник тез доповідей за матеріалами Всеукраїнської науковопрактичної Інтернет-конференції 26 жовтня 2017 року: Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти. Мукачево. 2017. С.105-108.

53. Михальська С.А. Соціальна ситуація розвитку дитини дошкільного віку: збірник наукових праць: Проблеми сучасної психології, 2017. №38. URL:<https://doi.org/10.32626/2227-6246.2017-38.%25p> (дата звернення 07.04.2024).

54. Микичур Т.С. Гуманно-особистісний підхід до дитини в освітніх системах Європи / Т.С. Микичур // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: Збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 3-5 квітня 2013 р.) / За ред. Г.С. Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2013. – Вип. 2. – С. 56–59.

55. Оберемська В., Дубравська Н.М. Психологічні особливості організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/21065/1/3.pdf> (дата звернення: 06.04.2024).

56. Огієвич О.В. Розвиток дітей раннього віку в процесі ігрової діяльності. Ранній розвиток дитини — право кожного: збірник матеріалів Всеукраїнського форуму (м. Київ, 20 квітня 2019 р.). Київ: НЕНЦ, 2019. С. 16-22.

57. Пасічник В.М. Сутність ігрової діяльності у формуванні особистості дітей дошкільного віку . Спортивні ігри. 2020. №3(17) . С. 43-57.

58. Програма „Українське дошкілля ”: програма розвитку дитини дошкільного віку / за ред. О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 264 с.

59. Присяжнюк Л. А. Організація дослідницької діяльності дошкільників у контексті екологізації освітнього середовища ДНЗ. Імідж сучасного педагога. 2015. № 6. С. 28–30.

60. Про дошкільну освіту : Закон України від 01.01.2021 № 2628-III (Відомості Верховної Ради України (ВВР)). Офіційний портал. URL:<https://zakon.help/law/2628-III> (дата звернення 07.04.2024).

61. Про заклад дошкільної освіти» від 12.03.2003 р. № 305 (в редакції від 27.01.2021 р. № 86): Положення Кабінету Міністрів України. Офіційний портал. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2021-п#Text> (дата звернення 07.04.2024).

62. Петлюк Н.А., Падалка О.І. Формування моральних якостей дітей дошкільного віку засобами усної народної творчості. Наука, освіта, суспільство очима молодих: матеріали ІХ Міжнародної науково–практичної конференції студентів та молодих науковців. Частина 1. Психологопедагогічний напрям. Рівне: РВВ РДГУ, 2016. С.93-94.

63. Петренко О.С. Ефективність використання розвивальних ігор у формуванні логічного мислення дітей дошкільного віку. Педагогіка і психологія. 2020. № 1(45). С. 78-84.

64. Плохій З. Еколого-розвивальне середовище дошкільного навчального закладу (інноваційні підходи). Дошкільне виховання. 2014. №7. С. 6-10.

65. Програма розвитку дитини дошкільного віку „ Я у Світі ” / М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України; наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко. – 3-тє вид., випр. – К. : Світич, 2016. – 430 с

66. Постова К. Г. Психологічні умови розвитку дослідницьких здібностей обдарованих дітей : монографія / НАПН України. Київ : Ін-т обдарованої дитини, 2014. 196 с. : табл., схем.

67. Полякова І.В. Значення творчих ігор у розвитку уяви дітей дошкільного віку. Наукові записки університету: педагогіка і психологія. 2018. № 4(28). С. 43-49.

68. Семенова Т.Г. Роль рольових ігор у формуванні соціальних компетентностей у дітей дошкільного віку. Соціальна педагогіка. 2020. № 1(35). С. 112-118.

69. Стребна О.В. Роль природи у формуванні дитячої особистості (на матеріалі спадщини В.О. Сухомлинського) / О.В. Стребна // Таврійський вісник освіти. 2015. № 2 (2). С.67-73.

70. Савенков О. Пробудити дослідника в дитині. Організація навчальнодослідницької діяльності старших дошкільнят. Дошкільне виховання. 2013. № 2. С. 2–7.

71. Сучасне заняття в дошкільному закладі: Навчально-методичний посібник / за ред. Н.В. Гавриш; авт. кол.: Н.В. Гавриш, О.О. Лінник, Н.В. Губанова. Луганськ: Альма-матер, 2013. 496с.

72. Ситникова Г. Ю. Система роботи з формування екологічної освіти та виховання дітей молодшого дошкільного віку. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2011. 276 с.

73. Соцька О. П. Від знань та емоцій до еколого доцільної поведінки / О. П. Соцька // Дошкільне виховання. 2014. № 11. С. 24-27.

74. Соцька О. П. Генеза еколого-естетичного розвитку особистості дитини раннього віку / О. П. Соцька, Н. Рамазашвілі // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: зб. наук. пр. 2016. № 1. С. 75-79

75. Степаненко Н.А. Розвиток творчих здібностей у дошкільників через ігрову діяльність. Теорія і практика сучасної педагогіки. 2018. № 3(19). С. 45-51.

76. Тітаренко С. Формування елементарних астрономічних уявлень у старших дошкільників засобами художньої літератури та народної творчості. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2020. Вип. 3. С. 160-166.

77. Шевченко Н.П. Застосування ігрових технологій у підготовці дошкільників до навчання в школі. Молодий вчений. 2018. № 12(64). С. 301-305.

78. Тимофєєва О. Кришталеві джерела: методичний посібник для педагогів та батьків з питань формування екологічної компетентності дошкільників. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 216 с.

79. Ткаченко Л.М. Особливості застосування ігрових технологій у процесі навчання дітей дошкільного віку. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2018. № 2(22). С. 89-95.

80. Основи природознавства з методикою. Методичні рекомендації для студентів вищих педагогічних навчальних закладів освіти спеціальності 6.01.01.01. «Дошкільна освіта» / Уклад. О.П. Соцька, Г.І. Молодецька. Одеса: ТОВ «Удача», 2015. – 153 с.

81. Шульга Л.М. Ігрова технологія як засіб розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях з малювання. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2015. № 11 (42). С.25-27.

82. Шевчук Н.В. Використання ігрових технологій у формуванні творчої активності у дітей дошкільного віку. Інноваційні методи навчання. 2020. № 3(17). С. 82-89.

83. Michael Fullan. Why Some Leaders Succeed and Others Fail, ISBN: 9781544309927. Published By: Corwin. Year: 2018. Page Count: 160